

Fra front til front

MALI: Det danske Hercules transportfly i Mali følger med frontlinjerne, som de flytter sig. - Opgaven i Mali er meget anderledes, end den vi løser i Afghanistan. Det føles mere operativt her, siger TAE. Det danske bidrag bliver blandt andet brugt til at levere ammunition, vand, drikkevarer og andet gods til de områder, hvor der bliver kæmpet. ■

● Side 10

Fire stjerner

FORSVARSCHEF: Han ville egentlig have været rockstjerne, men hans livsforløb fik ham på helt andre stjernedømme. General og forsvarschef Peter Bartram fortæller om sit første år i jobbet, der fylder 24 timer i døgnet, passionen for golf og forsvarets fremtid. ■

● Side 4-6

Færre stillinger

FORLIG: Forsvarets myndigheder står over for at skulle tilpasse organisationen til nye opgaver som følge af forsvarsforliget. For mange myndigheder betyder det en ny struktur med færre stillinger. Læs mere om, hvordan det foregår, når din myndighed går i gang med at tilpasse antallet af stillinger. ■

● Side 18

FORSVARSAVISEN

02

ÅRGANG 2 · MARTS · 2013

AFTALE OM KASERNER PÅ PLADS

Mandag den 11. marts offentliggjorde forsvarsministeren og partierne bag forsvarsforliget under stor mediebevågenhed, hvilke kaserner og etableringer forsvaret skal afhænde.

Læs side 3

I SIDSTE ØJEBLIK / NYHEDER FRA IND OG UDLAND

Ny pirat-aftale

AFTALE: Danmark og Tanzania har indgået en aftale om overdragelse og retsforfølgelse af formodede pirater, som tages til fange i Det Indiske Ocean. Aftalen betyder, at Danmark kan aflevere pirater til Tanzania, som Danmark til gengæld vil hjælpe med at sikre, at piraterne får en retfærdig rettergang, og at deres menneskerettigheder ikke overtrædes under tilbageholdelsen. Danmark har i forvejen en lignende aftale med Seychellerne. ■

Sikkerhedspolitisk vision

SIKKERHEDSPOLITIK: Den 8. marts gav forsvarsministeren et indlæg på Center for Militære Studier med sit og regeringens bud på en dansk forsvars- og sikkerhedspolitik. Og der var lidt nye toner. Den aktive forsvars- og sikkerhedspolitik er kommet for at blive, men vi skal tale mere realistisk om, at sikkerhedspolitikken tjener Danmarks interesser og styrker vores allianceforhold i fjerne egne af verden, sagde ministeren. Forsvaret skal stadig kunne indsættes i det fulde spektrum af opgaver både med og uden FN-mandat. ■

Bedre trivsel

ARBEJDSMILJØ: Forsvaret har det højeste sygefravær i staten. Det skal der ændres på. Første skridt er at give ledere og HR-ansvarlige redskaber til at forbedre de ansattes trivsel. Derfor har chefen for personelstaben i Forsvarskommandoen, generalmajor Per Ludvigsen, projektansvarlige og rejsekonsulenter fra Statens Videnscenter for Arbejds miljø indledt en række workshops på forsvarets tjenestesteder, indtil nu i Karup, Antvorskov og Skive. Der skal gennemføres i alt 10 møder over hele landet. ■

OVERBLIK

REDIGERET AF
KAREN DAHLIN
KAREN@FTV.DK

- Det bliver rigtig trist at tage afsked med hærens bedste job, men jeg gør det med bevidstheden om, at jeg efterlader en hær, som til stadighed er under forandring, men hvis resultater jeg har fulgt tæt de seneste tre år.

Agner Rokos
generalmajor,
chef for Hærens Operative Kommando

Farvel med et brag

NEDRIVNING: Den sidste store bygning på den nedlagte Rørdal Kaserne faldt til jorden med et brag ved et nedrivningsgilde. For at få den gamle hangar til at falde til jorden uden at sprænge den, havde nedbrydningsfirmaet svækket bygningerne ved at skære i træ søjlerne i hangaren. Til sidst nappede en gravemaskine skråstiverne i begge ender af, og så kunne to gravemaskiner ellers skubbe til hangaren, der faldt sammen, så jorden rystede, og en stor støvsky bredte sig over bygningsresterne. Nu skal resten ryddes op, og de miljømæssige forpligtelser i forbindelse med rømningen af området klares. Derefter bliver det overdraget til F.L. Schmidt, som forsvaret har lejet området af. ■

Delebil ved Aalborg Lufthavn

DELEBIL: Fra og med 2. april vil det være muligt for forsvarets ansatte at låne puljekøretøjer via en oprettet udlånsplads lige inden for hegnet på Værksted Aalborg, ca. 500 meter sydøst for terminalen i Aalborg Lufthavn. Udlån af puljekøretøjerne bliver gennemført efter samme princip som for TEST SET-UP Hjørring og Sjælland. Forsvarets ansatte, der ønsker at gøre brug af Delebilordningen, skal oprettes som brugere ved tilmelding til Delebilordningen. Det kan man gøre via Motorforvaltende Myndigheds hjemmeside på Forsvarets Intranet. Bilerne bestilles på internettet på www.delebilen.dk. ■

LÆS FLERE
NYHEDER,
GÅ I DYBDEN
MED FOKUSOM-
RÅDER ELLER
SE VIDEOER PÅ
FORSVARET.DK
.....

Frøer på frost

SPECIALSTYRKER: Frømandskorpset afsluttede i begyndelsen af marts tre ugers arktisk uddannelse i Nordnorge sammen med norske specialstyrker. Det er første gang, at det danske Frømandskorps og norske specialstyrker gennemfører fælles arktisk uddannelse. Ved at øve med nordmændene sparer Danmark omkring 250.000 kroner, fordi de ikke selv skal medbringe udstyr som ski, pulke og telte samt købe ekspertviden. De norske specialsoldater sparer på deres ressourcer, når de modtager kampsvømmeruddannelse, specialistuddannelse og samtræning i Danmark. ■

Ny mission i Afghanistan

AFGHANISTAN: NATO får en ny træningsmission, Resolute Support, i Afghanistan, når ISAF's mandat udløber ved udgangen af 2014. Det annoncerede NATOs generalsekretær Anders Fogh Rasmussen under et nyligt besøg i Afghanistan. NATO-landene blev enige om oprettelsen af en træningsmission allerede under Chicago topmødet sidste år, men det er først nu, der kommer konkrete planer for den nye mission. ■

Topchefer i nye stillinger

CHEFROKADE: To generaler og en admiral får nye opgaver den 1. april. Kontreadmiral Finn Hansen, der er chef for SOK, bliver chef for Forsvarskommandoens Personelstab. Chef for HOK, generalmajor Agner Rokos skal til Stettin i Polen for at være næstkommanderende for Multinational Corps NorthEast. Han bliver afløst af generalmajor Per Ludvigsen, som lige nu er chef for Forsvarskommandoens Personelstab. ■

T-17 atter på vingerne

TRÆNINGSFLY: Flyvevåbnets T-17 har fået ophævet flyveforbuddet efter cirka tre måneder på jorden. I december blev der nedlagt flyveforbud mod T-17-flyvene. Det skete efter en hændelse, hvor en motor satte ud efter landing, mens den stadig var i tomgang. Derfor har der i en periode været øget fokus på problemer med ujævn motorgang. Efter en dybdegående undersøgelse og justering af samtlige flys motorer, brændstofs-systemer og instrumentering er T-17 flåden atter klar til at gå på vingerne. ■

Vestjyde får dronningens ur

Garder Mads Boje Jensen fra Ringkøbing fik overrakt Dronningens Ur på en solbeskinnet Rosenborg eksercérplads efter, at han var blevet kåret til årets bedste gardes af sine kammerater og overordnede. Han havde det lidt på fornemmelser, selv om han ikke havde turde håbe på, at det blev ham. - Der var mange, som sagde, at de havde stemt på mig, fortalte Mads Boje Jensen efter overrækkelsen. Traditionen med Dronningens Ur stammer tilbage fra 1969 og er en hædersbevisning, der tildeles en værnepligtig fra Den Kongelige Livgarde ved afslutningen af tjenestetiden.

Det er utrolig flot og stort. Vi er stolte af Mads. Han har altid været en god og stille kammerat.

Grethe Boje Jensen,
mor til hædret gardes

ENGLAND

Pashtun Jaguar

To danske EH101 helikoptere var på øvelse i det sydvestlige England, hvor de fløj taktisk troppetransport i den store britiske øvelse Pashtun Jaguar. Læs mere side 11. Foto: Rune Dyrholm

SCAN OG SE VIDEOEN

POLITISK AFTALE OM KASERNER

Mandag den 11. marts blev der truffet politisk beslutning om, hvilke kaserne og etableringer forsvaret skal afhænde.

AF FORSVARETS HOVEDREDAKTION

FORLIG Den 11. marts kom der en afklaring om, hvilke kaserne der skal nedlægges på baggrund af forsvarschefens indstilling. Partierne bag forliget har truffet beslutning om, hvilke kaserne og etableringer der skal afhændes. Partierne er enige om at afhænde Bülow's kaserne i Fredericia, Sønderborg kaserne og Stensved kaserne ved Vordingborg samt opsigelse af lejemelet på Odense kaserne.

- Den politiske beslutning afviger - på grund af politiske aspekter - fra min militærfaglige indstil-

ling. Der vil således være behov for at se nærmere på de detaljerede konsekvenser af beslutningen. Dette arbejde vil straks blive iværksat, og jeg vil orientere forsvarets medarbejdere, så snart det fulde billede foreligger, siger forsvarschef, general Peter Bartram, der understreger, at det er godt for forsvaret, at der nu er skabt en afklaring. Partierne bag forliget er endvidere enige om, at en række af forsvarets funktioner med fordel kan samles på Sjælland. Eksempelvis undersøges mulighederne for en eventuel hel eller delvis afhængelse af Flyvestation Skalsstrup. ■

Følgende kaserne vil blive berørt:

- Sønderborg kaserne, Bülow's kaserne og Stensved kaserne lukkes og afhændes.
  - Lejemålet på Odense kaserne opsiges.
  - Hærens Sergentskole flyttes fra Sønderborg til Varde.
  - Hærens enheder og elementer fra forsvarets funktionelle tjenester på Bülow's kaserne flyttes til Ryes kaserne i Fredericia.
  - Haderslev kaserne fastholdes.
  - Høvelte Kaserne bevares til Den Kongelige Livgarde.
  - Dele af DANILOG flyttes - som indstillet - til Skrydstrup hhv. Karup, idet de resterende dele af det nuværende DANILOG fastholdes i Vordingborg.
- Endvidere undersøges mulighederne for etablering af hel eller delvis fælles ledelse og administration af logistiktropperne i Aalborg og Vordingborg.

Læs mere på Forsvarsministeriets hjemmeside fmn.dk

Krigen kommer til Falster

ØVELSE: I samarbejde med lokale borgere på Falster afholder Gardhusarregimentet en stor øvelse i uge 12. I stedet for at gennemføre øvelsen i et militært øvelseterræn, løser soldaterne deres opgaver i et ganske almindeligt dansk lokalsamfund med hjælp fra borgerne. - Jeg har stillet min butik til rådighed, så soldaterne kan gennemføre et møde med en person, som spiller en vigtig, lokal afghaner under øvelsen, siger Kurt Jørgensen fra SuperBest i Nørre Aslev. Øvelsen er en del af forberedelserne for ISAF Hold 16, og flere end 500 soldater deltager. ■

Gratis medlemskab

FORENINGSLIV: Krigsvidenskabeligt Selskab tilbyder nu alle et gratis medlemskab i 2013. Samtidig har selskabet moderniseret sin webportal, hvor det er håbet at skabe et videns- og debattmæssigt samlingspunkt for alle ansatte i forsvaret og for andre forsvarsinteresserede. Den nye portal går i luften 7. maj i år ved et arrangement på Forsvarsakademiet på Svanemøllens Kaserne. Under arrangementet vil der også være en paneldiskussion om forsvarets indsats i Afghanistan. Debatpanelet vil bestå af forfatter og samfundsdebattør Carsten Jensen, Søren Pind (Venstre), Jeppe Kofoed (Socialdemokraterne) og forskningsassistent ved Forsvarsakademiet, David Vestenskov. ■

LEDER

Politisk aftale om kaserne på plads

Politikerne har nu bestemt, hvilke af forsvarets etableringer, der skal lukkes. Som de fleste nok har hørt, så afviger den aftale, politikerne har indgået, fra min militærfaglige indstilling. Det er jeg ikke overrasket over. Når en politisk aftale skal indgås, er det ikke kun militære faktorer, som spiller ind. Jeg er glad for, at der nu er kommet en afklaring, så vi kan komme videre med at tilpasse forsvaret i overensstemmelse med de beslutninger, der ligger i forliget. Det handler jo ikke alene om, hvilke etableringer vi skal have, eller hvordan forsvarets logistik eller infirmerier skal være organiseret, men også om hvordan forsvarets medarbejdere og familier bliver påvirket af beslutningerne.

Selvfølgelig er det ikke alle medarbejdere, der er tilfredse, eller synes, det er retfærdigt, at det lige er deres tjenestested, der nu står til lukning. Det har jeg fuld forståelse for. Men den økonomiske ramme, vi har fået, betyder, at vi skal slanke forsvaret betydeligt, samtidig med at vi arbejder på at kunne bevare flest mulige operative kapaciteter. Det har derfor været helt nødvendigt at nedlægge kaserne.

Jeg er klar over, at det har været en hård tid for mange medarbejdere og deres pårørende. Det er svært at gå i en lang periode uden at vide, om ens arbejdsplads består i fremtiden. Afklaringen betyder for nogle medarbejdere og deres familier, at der nu vil komme til at ske store omvæltninger i deres hverdag. Der bliver tale om at flytte tjenestested for nogle, mens andre skal finde et arbejde uden for forsvaret.

For berørte medarbejdere og deres familier er der et forståeligt behov for at få konkrete oplysninger lige nu: Hvornår lukker mit tjenestested? Hvilke stillinger overføres? Vi vil fra forsvarets side gøre alt, hvad vi kan for så hurtigt som muligt at få skabt klarhed for den enkelte medarbejder. Jeg har iværksat, at der udarbejdes en konkret tids- og handlingsplan for flytninger af forsvarets enheder og den efterfølgende afhændelse af de kaserne, der skal lukkes. Planen vil blive drøftet med de faglige organisationer. Det forestående arbejde er dog ikke en enkel proces - og det vil komme til at tage tid, for det skal gøres ordentligt.

Ryk sammen derude - og støt de kolleger, der i disse tider har brug for et skulderklap, opmuntring eller bare en snak over en kop kaffe. Vi er anerkendte og respekterede for vores professionalisme og operative opgaveløsning ude som hjemme - lad os bruge det som afsæt til også at komme godt igennem de forestående udfordringer. ■

Peter Bartram,
general, forsvarschef

Foto: Sara Skytte

KOLOFON

FORSVARSAVISEN

UDGIVES AF
FORSVARSKOMMANDOEN

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR
PERNILLE HEBSSGAARD ROHDEMEIER
CHEF, KOMMUNIKATIONSAFDELINGEN, FKO

REDAKTØR
VICKIE LIND

FORSVARETS HOVEDREDAKTION
FORSVARSKOMMANDOENS
KOMMUNIKATIONSAFDELING
DANNESKIOLD-SAMSØES ALLÉ 1
1434 KØBENHAVN K

TELEFON +45 4567 3444
MAIL: HOVEDREDAKTIONEN@MIL.DK
WWW.FORSVARET.DK

OPLAG 29.800
FORSIDEFOTO: TRINE AXELHOLM
COPYRIGHT FORSVARET 2013
REDAKTION AFSLUTTET 13. MARTS

FAKTA

PETER BARTRAM

Tiltrådte som forsvarschef d. 20. marts 2012, hvor han samtidig blev udnævnt til general

Født i Aarhus

51 år

Gift med Lene

To voksne børn

Bor i Viborg

Student fra Århus Katedralskole

365 DAGE MED FIRE STJERNER

Peter Bartram vil hellere sidde for bordenden og udvikle end på sidelinjen og se til. Nu har han stået i spidsen for forsvaret i et år, hvor det nye forlig har fyldt stort set alt.

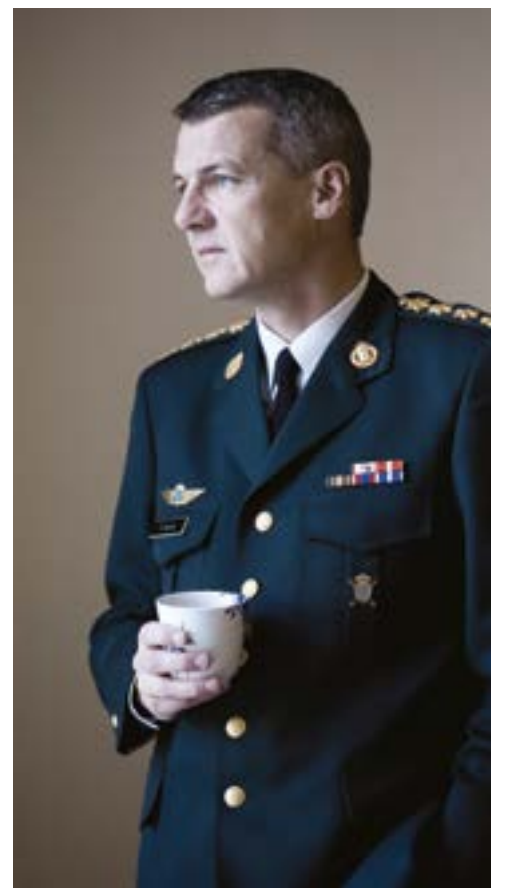

Foto: Sara Skytte

AF KIM VIBE MICHELSEN / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

ERFARINGER Da forsvarschefen, general Peter Bartram, tiltrådte sidste år, lå der en ikke særligt behagelig bunden opgave foran ham. Lav et forsvar, der kan det samme eller mere for 2,7 milliarder kroner mindre end i dag.

Der skulle laves et oplæg til det kommende forsvarsforlig, hvor forsvaret skulle spare flere milliarder kroner. Allerede med den tidligere regerings genopretningspakke for dansk økonomi var der varslet massive besparelser, men efterhånden som den økonomiske krise tog til, kom der drypvise forhøjelser i forbindelse med de generelle besparelser i staten.

At det ud fra de forudsætninger overhovedet er lykkedes at strikke en plan sammen, hvor forsvaret i fremtiden stadig kan operere med alle tre værn, betegner Peter Bartram i dag som det væsentligste resultat af det forgangne år i chefstolen.

- Når vi står overfor så massive besparelser som her, så glæder jeg mig over, at det ved forenede kræfter er lykkedes at bevare de operative kapaciteter og ruste forsvaret til fremtidens udfordringer, siger Peter Bartram.

Elsker forsvaret

Han lægger dog ikke skjul på, at der har været rigtig mange tunge og hårde beslutninger, der skulle tages for at nå frem til det endelige resultat, men det var ifølge ham nødvendige beslutninger, som en leder skal kunne tage. Og Peter Bartram har viljen til at lede og påvirke

udviklingen. Det var det, der var drivkraften, da han i sin tid på opfordring søgte jobbet.

- Jeg elsker forsvaret. Jeg er stolt over at være i forsvaret, og jeg vil hellere sidde for bordenden og være med til at udvikle og lede processen mod fremtidens forsvar end at stå på sidelinjen og se passivt til, siger Peter Bartram

Ingen råddenskab

Allerede før han tiltrådte, var der i medierne igangsat en fortælling om råddenskaben i Forsvarskommandoen. De tegnede et billede af en Forsvarskommando, der politiserede, havde sin egen agenda og som i enkelte tilfælde med vilje prøvede at skjule oplysninger for folketings og befolkningen. Det er et billede, han på ingen måde kan genkende.

- Når medierne lister tidligere sager op og konkluderer, at det skyldes en rådden kultur, er jeg helt uenig. Selvfølgelig sker der fejl i en så stor og kompleks organisation som forsvaret er. Jeg oplever, at alle både som enkeltpersoner og myndigheder gør, hvad de kan for at få tingene til at fungere bedst muligt, siger Peter Bartram.

Meget repræsentation

Da Peter Bartram for et år siden tog jobbet, var han brigadegeneral og udstationeret i Norfolk Virginia i USA. Derfra er der et pænt hop til at blive chef for hele forsvaret. Når han ser tilbage på, hvad han forestillede sig dengang, og hvad virkeligheden i jobbet så har været, har der egentlig ikke været så store overraskelser. En ting er dog alligevel kommet bag på ham. - Rollen som chef og militærfaglig rådgiver har

egentlig ikke budt på nogen overraskelser, men mangfoldigheden af aktører og interesser som museer, organisationer og ambassader, som jeg skal mødes med eller holde foredrag for, har været overvældende. Det har været en positiv overraskelse, hvor meget det fylder i jobbet, siger Peter Bartram.

Holder aldrig fri

Og jobbet som forsvarschef fylder i sig selv en del. Peter Bartram har ikke været hjemme i Viborg i mere 50 dage det seneste år, og selv når han er der, har han ikke fri. Faktisk har forsvarschefen aldrig fri. Det er et job, der kræver, at man altid står til rådighed.

- Jeg er til rådighed 24 timer i døgnet. Jeg kan ikke skelne mellem fritid og arbejde. Hvis jeg sidder til en familiemiddag, kan telefonen ringe hvert øjeblik, og så kan jeg være nødt til at forlade selskabet og arbejde i timer efter opkaldet. Det ligger i jobbet. Ministeren og mine nærmeste medarbejdere kan ringe til mig døgnet rundt. Det må man forvente i min stilling, siger Peter Bartram

Han er nu færdig med sit første år, men ser frem til fire spændende og udfordrende år foran sig som chef for det forsvar, han brænder for. ■

”
- Jeg har stor tillid til, at Peter Bartram kan bidrage væsentligt til at lede forsvaret sikkert igennem den udvikling og omstilling, som forsvaret skal igennem.

Nick Hækkerup
forsvarsminister

SPORTSGLAD GENERAL DER IKKE KARRIEREPLANLÆGGER

Han ville gerne have været noget ved musikken, men talentet rakte ikke, og han endte som forsvarschef. I dag ser han tilbage på en karriere, hvor især skiftet fra det nationale forsvar og fodnotepolitikken under Den Kolde Krig til missionerne i det fjerne under den aktivistiske udenrigspolitik har fascineret ham.

”

- Jeg var komplet og fuldstændig musikalsk tonedøv, så vi måtte nøjes med at spille fodbold, når vi var sammen.

Peter Bartram om sin fritid i ungdomsårene sammen med barndomsvennen Thomas Helmig.

- Udover, at det er hyggeligt, så giver det også en god mulighed for at få stresset af, siger Peter Bartram om sin passion for golf.

Foto: Privat

AF KIM VIBE MICHELSEN / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

PRIVATPERSONEN ”Jeg banker lige på, så han ved, at du her,” siger forsvarschefens sekretær og går resolut hen og åbner den hvide egetræsdør med messinghåndtag og stikker hovedet ind på forsvarschefens kontor. Min tid er allerede skredet med ti minutter, og mødet mellem generalen og chefen for Ledelsessekretariatet trækker ud.

”Fem minutter mere,” får jeg at vide. Normalt ville det på ingen måde bekymre, at en interviewaftale rykkede lidt i tid, men i forsvarschefens kalender svarer et kvarter til dage for normale dødelige. Jeg har allerede ventet i uger på at blive presset ind, men må indtil videre tage til takke med maskinkaffe på gangen.

Denne gang holder tiden dog, og jeg bliver vist ind i det rummelige lyse kontor her i bunden af flådens gamle proviantmagasin. Engang hang her saltede flæskesider til fregatter på togt. Nu er det hovedbygning og chefgang for forsvarsstaben. Indenfor sidder general Peter Bartram ved det ovale mødebord i 69 uniform casual med sweater. ”Sid ned Kim, og lad os komme i gang,” siger han, mens han byder på te fra en forsølvet kande. Tonen er uformel og direkte. Sådan foretrækker han det.

Drømte om at lave et band

I dag er han general, forsvarschef, chef for alle tre værn, rådgiver for ministeren og

forsvarets ansigt udadtil, men engang var han også bare Peter. En teenagedreng fra Egå nord for Århus, der som de fleste andre drenge i den alder var frisk på livet, men ikke havde den store ide om, hvad det skulle komme til at byde på. Han var glad for sport, og spillede ofte fodbold med barndomsvennen Thomas Helmig, mens de begge gik med en lille drøm om at lave et band og blive rockstjerner.

Han fik da også en guitar, men efter lidt plingeling på drengeværset stod det hurtigt klart, at det nok mest var Thomas, der var skæbnebestemt til at gå den vej.

- Jeg var komplet og fuldstændig musikalsk tonedøv, så vi måtte nøjes med at spille fodbold, når vi var sammen, siger Peter Bartram smilende.

Han havde dog heldigvis også andre interesser. Samfundet, den måde det er skruet sammen på og det politiske spil, havde fanget hans nysgerrighed. I gymnasiet på Århus Katedralskole var han på den matematisk samfundsfaglige linje, og han legede med tanken om at læse noget, der pegede i den retning, som økonomi eller politisk videnskab.

Fokus på nuet

Klarheden kom først, da Peter Bartram kom til et erhvervsvejledningsarrangement i gymnasiet. Her havde det daværende Forsvarets Rekruttering en stand, hvor den karismatiske major Nielson fik overbevist

den unge mand om at søge ind i forsvaret.

- Jeg var dengang aktiv som ungdomsleder i forskellige sportsklubber, og det lød spændende at kunne arbejde med noget, der lignede det i forsvaret, husker Peter Bartram.

Han kom til Hærens Sergentskole i Sønderborg som kadet aspirant, og siden er karrieren gået slag i slag gennem officersskolen, geleddet ved Prinsens Livregiment, forskellige stabsstillinger, en bataljonchefperiode i Kosovo til brigadegeneral. Det er dog ikke karrieren som sådan, men derimod det vekslende jobindhold, der har drevet Peter Bartram fremad.

- Vekselvirkningen mellem operative stillinger, rollen som analytiker og det at være lærer, instruktør og fører har givet et unikt jobindhold, der har været utroligt interessant. Jeg har altid glædet mig over det job, jeg havde i nuet. Det er der mit fokus altid har været, siger Peter Bartram.

Utroligt at møde gamle fjender

Han giver dog også den historiske udvikling noget af æren for, at han har kunnet blive ved med at være fascineret af sit job på trods af de mange flytninger, der nu engang er forbundet med officersgerningen. Som et eksempel nævner han sin tid ved det multinationale korps i Polen.

- Jeg gik i geleddet under Den Kolde Krig, hvor vi tog på øvelser i Nordtyskland og

forberedte os på et angreb fra øst. Senere at komme i fysisk kontakt med de mennesker, der dengang var vores fjender, var en utrolig oplevelse. Samtidig er Danmark gået fra at være et lidt fodslæbende NATO-land til at føre en aktivistisk udenrigspolitik, der var fuldstændigt utænkelig, da jeg begyndte. Det er fantastisk at have fået lov at være en del af den historiske udvikling, siger Peter Bartram.

Gennem karrieren har han holdt liv i sin interesse for sport, og det er blevet til mange forskellige sportsgrene gennem tiden. Sejllads, atletik og ski er blot et par stykker. I dag er det dog hovedsageligt golf, han prioriterer tid til i det stramme program. En sportsgren som han bruger til at stresser af med.

- Golf er så svært et spil, at man er nødt til at koncentrere sig hundrede procent om det. Man må derfor lukke resten af verden ude, når man spiller. Så udover at det er hyggeligt, så giver det også en god mulighed for få stresset af, siger Peter Bartram

De hvide porcelænstekopper er ved at være tomme. Forsvarschefen rejser sig, hiver sweateren af og skifter til jakke. Udenfor står den britiske ambassadør og venter på at komme ind, og min blok er også ved at være fuld. Interviewet er slut, men Peter Bartram fortsætter som forsvarschef mindst fire år endnu. Hvad der så skal ske, ved han ikke. Han fokuserer på nuet, ikke karriereplanlægning. ■

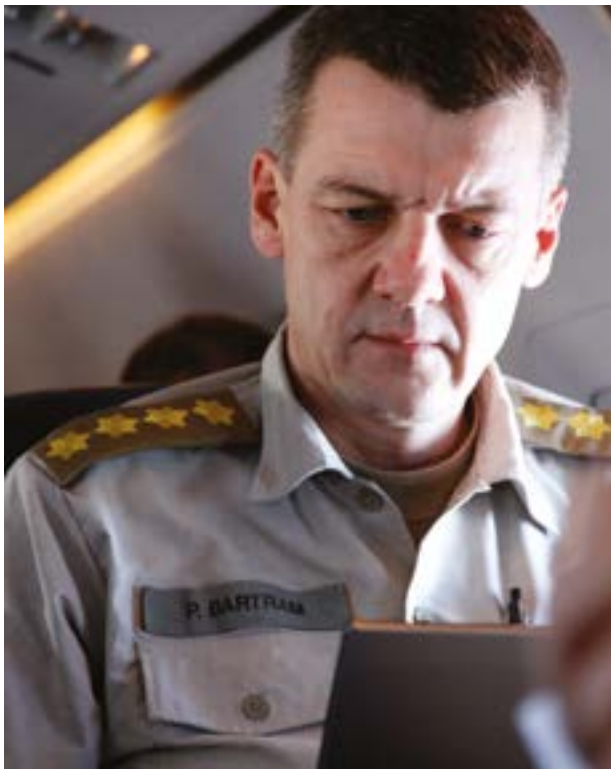
...OG SÅ TILBAGE TIL KERNEN

2013 bliver et turbulent og på mange måder hårdt år for forsvaret, men på den anden side af spareprocessen viser sig et nyt og styrket forsvar. Forsvarschefen kigger i krystalkuglen og tegner her et billede af de tendenser, der kommer til at være en del af fremtidens forsvar.

Jobbet som forsvarschef kræver en del rejseaktivitet. Blandt andet til soldater hjemme Danmark, til danskere i missionsområder og til internationale samarbejdspartnere.

Foto: Forsvaret

AF KIM VIBE MICHELSEN / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

FREMTIDEN Smart Defence, fleksibilitet og større samspil mellem civile og militære kapaciteter er nogle af overskrifterne på fremtidens forsvar set med forsvarschef, general Peter Bartrams øjne. Et forsvar, der skal kunne kæmpe og vinde hver gang. Erfaringen viser, at det er svært at forudsige fremtidens trusler og sikkerhedspolitiske udviklinger. Hvis Danmark stadig ønsker at føre en aktivistisk udenrigspolitik, må forsvaret derfor være indrettet med størst mulig fleksibilitet. Det sikrer, at forsvaret kan bruges i den bredest mulige vifte af operationstyper. Det er min klare overbevisning, at hvis vi kan kæmpe den konventionelle kamp, så har vi også grundlaget for at kunne specialisere os til at kæmpe på alle kamppladser. Vi skal forberede os på den næste krig og ikke den sidste krig, siger Peter Bartram.

Moderne materiel afgørende

Krige er dyre. Det materiel, der skal bruges, koster rigtig

mange penge. Men materiellet er afgørende, hvis Vesten skal bevare sin evne til at kæmpe og vinde og bevare sin teknologiske overlegenhed. Sammenholdt med de moderate forsvarsbudgetter, som krisen tillader, ser forsvarschefen derfor udlicitering af støttefunktioner som en del af løsningen.

- Jeg tror, at vi i fremtiden bliver tvunget til at koncentrere os om kernen, om at kæmpe og vinde. Det kunne pege på udlicitering af eksempelvis noget af logistikken, og det peger på flere samarbejdsaftaler med andre lande om Smart Defence, mener forsvarschefen.

Mere samarbejde Dansk forsvar indgår allerede i en række multinationale samarbejder i større og mindre skala. Mange af disse samarbejder handler om at kunne opnå stordriftsfordele og kunne operere sammen. Det skal vi ifølge forsvarschefen bygge videre på.

- Nødvendigheden af i fredstid at skabe den bedste udnyttelse af de rådige ressourcer vil formodentligt give en øget rollespecialisering ved specifikke kapaciteter og dermed

afhængighed af andre lande. I dag har vi USA, Storbritannien og Frankrig som strategiske partnere, og det er et godt match, siger Peter Bartram.

Større samspil med civile

Stort set alle de konflikter, forsvaret har deltaget i de sidste tyve år, har været præget af, at den militære indgriben kun har været en del af løsningen. Peter Bartram regner med, at vi også i fremtiden skal kunne lave civil og militær samtænkning, og at den evne vil blive forbedret med den nye HR-strategi.

- Når de fleste konflikter løses i et samspil mellem militære og civile kapaciteter, så er samspil og koordination en nødvendighed. Opbygningen af vores militære kapaciteter, vores uddannelse og den mere frie vandrings af personel indenfor forsvaret og mellem civile og militære arbejdspladser vil alt sammen give bedre muligheder for at skabe den nødvendige synergi, slutter Peter Bartram. ■

LYSVÅGEN PÅ MØRKT HAV

Skarp koncentration i søvndyssende mørke. Det er en af udfordringerne for mandskabet på broen på søværnets skibe. Især når den arktiske nat fylder det meste af døgnet.

SKAN OG SE VIDEEN

Ejnar Mikkelsen er af skibsklassen Knud Rasmussen. Her ses netop inspektionsfartøjet Knud Rasmussen i Diskobugten ved Jakobshavn på den grønlandske vestkyst.

Foto: Lars Bøgh Vinther

AF BERIT UDBY / SOK

VAGT Et lille hvidt kors på radarskærmen er det eneste, der sladrer om, hvor skibet befinder sig. Ud over lyset fra skærmen og de andre instrumenter i kontrolpanelet henligger broen i mørke. Rummet har samme bredde som skibet og sikrer maksimalt udsyn. Men klokken seks en vintermorgen er det omsonst, for mørket og tågen står som en væg uden for ruderne. Kun til styrbord side ses små lyspletter fra gadelyset i en grønlandsk kystby.

Blød amerikansk rock spiller dæmpet fra højttalerne. Kadetten, rorgænger og skibets chef er netop mødt på vagt. Ejnar Mikkelsen er klar til at lette anker og sejle ud i mørket.

Musik og armbøjninger

Mennesket har behov for lys for at vågne og til at indstille døgnrytmen. Men hvad gør man så, når det er vigtigt, at ens arbejde foregår i mørke? Broens mandskab er nemlig meget afhængig af deres nattesyn, når der skal holdes øje med klipper, isbjerge og

andre skibe på havet. Skibschefen står helt fremme ved ruden og kigger på skibets stævn, som med jævne mellemrum oplyses af isprojektøren.

- For at holde os vågne og opmærksomme gør vi forskellige ting. Fysisk aktivitet fungerer rigtig godt. For eksempel går vi rundt på broen. Du risikerer at miste koncentrationen, hvis du bare sidder stille, siger skibschef Kristian Daugaard.

Tyve armbøjninger på broens gulv eller en kop kaffe hjælper også med at holde mørkets

søvndyssende virkning på afstand.

- En god samtale skærper det generelle koncentrationsniveau, så vi sørger for at tale sammen og lave lidt sjov. Desuden har vi musikken i baggrunden, så der aldrig bliver helt stille, siger Kristian Daugaard. Ejnar Mikkelsen sejler mellem klipper, hvis normalt skarpe konturer ser uldne ud i det tågede mørke.

Vagten på broen slutter ved 10-tiden, hvor det har været lyst i en time. Om fem timer er det mørkt igen. ■

PLANLÆGNINGENS KUNST

Minke mister parringslysten, og folk får forstyrret ferien, hvis der bliver fløjet i lav højde over Danmark. Det skal der tages hensyn til.

Der er over 17.000 punkter i Danmark, hvor der er forhindringer i forbindelse med flyvning.

Foto: Screendumps

AF KIM KRASULD / FTK

STØJGENER Dyr, telemaster, højspændingsledninger og meget, meget andet. Der er nok at tage hensyn til, når der skal planlægges flyveruter over Danmark. Det er heller ikke lige meget, om det er et F-16, der pludselig kommer bragende forbi eller en lille Fennec-helikopter, som man kan høre lang tid i forvejen.

Der er også forskellige restriktioner, alt efter om det er maj, juli eller november man flyver i.

- Fra april til maj og juli til august må man ikke flyve under 500 fod uden for forsvarets faste øvelsesområder. Det kan for eksempel være øvelsesområdet ved Oksbøl.

Fra april til maj yngler blandt andet mink, og de kan blive stressede, hvis man flyver i lav højde i nærheden af dem.

Det kan resultere i, at ungerne bliver bidt ihjel, siger kaptajn Flemming Eriksen, der er sagsbehandler i Flyvertaktisk Kommando. Lige nu er der over 1500 minkfarme, der skal tages hensyn til. I juli og august er det ferie

folket landet over, man vil undgå at genere.

Balancegang

Der er tusindvis af punkter på det danske landkort, hvor der i et eller andet omfang er begrænsninger. Alene vindmøller er der mere end 5.000 af lige nu. Det giver store udfordringer, når man skal planlægge lavflyvningsruter i Danmark.

-Det er jo ikke fuldstændig mennesketomme ruter. Enten skal vi lade piloten planlægge ruten selv, eller også skal vi lave enkelte ruter fra centralt hold, som vi så bruger igen og

igen. Vi vælger det sidste. Det betyder, at nogle få mennesker bliver generet lidt oftere, men de vænner sig til det. Det handler i bund og grund om at overholde restriktionerne og samtidig påvirke færrest muligt, siger Flemming Eriksen.

Når man har fundet en mulig rute, sender man enten et T-17 træningsfly eller Fennec ud på ruten for at se, om der alligevel skulle være noget på ruten, man ikke har på kortet.

Kortene bliver løbende opdateret ud fra piloternes erfaringer. ■

OVERBLIK

REDIGERET AF
KAREN DAHLIN
KAREN@FTV.DK

Forsvaret på bådmesse

BOAT SHOW: Alene i den første weekend trak messen cirka 15.000 gæster til, hvoraf mange lagde vejen forbi forsvarrets stand. Her præsenterede søværnet en kampagne til fritidssejlere om at blive frivillige havmiljøvogtere. Flyvevåbnet viste, hvordan havmiljøet overvåges fra luften, og hvordan en søredning med helikopter foregår. Også Forsvarets Rekruttering var med på messen, hvor de besøgende kunne høre om, hvilke uddannelser og karrieremuligheder, der er i forsvaret. ■

Gave til veterancenter

DONATION: Prinsens Musikkorps har gennem januar spillet nytårskoncerter mange steder i landet sammen med kunstnerne Birthe Kjær og Bobo Moreno. Overskuddet fra salg af CD'er i den forbindelse – 38.000 gode danske kroner – blev doneret til Veterancentret i Ringsted. Oberst Kåre Byrnak tog på centrets vegne mod gaven. ■

110

Nye sejlere meldte sig til
Havmiljø-vogtere under
bådmessen

Følg hæren på forsvaret.dk/hok.....

Callcentret var bemanded med såvel HR-folk som medarbejdere i den centraliserede sekretariatsfunktion. Foto: Kaj-Ivan Bæk

EFFEKTIVT FILTER MOD NYSGERRIGE

Det kræver mere end fantasifyldt hittepåsomhed at slippe forbi HOKs callcenter, der oprettes ved særlige hændelser og masseskader.

AF KAJ-IVAN BÆK / HOK

ØVELSE

Hvis hærens soldater kommer ud for ulykker med kvæstelse eller død til følge, eller der opstår en situation med mange tilskadekomne, gælder det om at holde hovedet koldt og få informeret de tilskadekomnes nærmeste pårørende og offentligheden. Det er de personer, der står opført som kontaktpersoner til den enkelte soldat, der skal have besked først. Men det er også klart, at særlige hændelser i udlandet eller herhjemme hurtigt vil sive ud i offentligheden via sociale medier, mobiltelefoner eller på anden vis.

Derfor opretter Hærens Operative Kommando et såkaldt callcenter – en slags telefonsluse – i kommandobygningen i Karup, hvor en række specialtrænede medarbejdere sammen med kontaktofficerer tager sig af de mange opkald,

der bliver rettet til hovedkvarteret i en sådan situation. - Vi skal have fuldstændig styr på, hvem der ringer, og hvilken relation de pågældende har til de involverede tilskadekomne, siger afdelingschef for Internationale Operationer, oberstløjtnant Jens Riis-Vestergaard.

Fordi man er pårørende, er man ikke nødvendigvis kontaktperson, og så skal man ikke slippes igennem til de personer, der sidder med følsomme informationer om hændelsen. Det kan dreje sig om søskende, kusiner og fætre, og det kan være en soldat, der er hjemme på leave (orlov) fra den enhed, der er ramt.

- De bliver venligt, men bestemt afvist og må vente på information, til vi her i huset er sikre på, at alle, der skal underrettes, nu også er blevet det. Det samme gælder medierne, og de er ofte i stand til at spørge meget detaljeret ind til sagen. Men de er på den anden side også flinke til at

respektere, at vi skal have talt med de nærmeste pårørende, før vi frigiver en pressemeddelelse om hændelsen, siger Jens Riis-Vestergaard.

HOK har for kort tid siden gennemført en øvelse, hvor "gamle" operatører fik lejlighed til at pudse formen af og nye til at opnå rutine. Øvelsen viste, at callcenter-idéen fungerer. Hverken journalister eller pårørende uden kontakthold til de tilskadekomne kom igennem. Medierne blev henvist til hærens pressevagt, og de pårørende uden for kontaktkredsen blev vejledt om, hvornår de kunne forvente at høre mere om hændelsen.

- Det var en god øvelse for alle i Operationscenteret og i callcentret. Selv om det heldigvis er et stykke tid siden, vi sidst har haft det store apparat oppe at køre, så må vi ikke blive rustne på området. Det skal om noget virke, hvis noget for alvor går galt, siger oberstløjtnanten. ■

Veteraner flytter

VETERANER: Værdigt skadede medarbejdere, som er i rehabiliteringsforløb, har hidtil været tilknyttet forskellige steder i forsvaret, for eksempel i kamppausestrukturen. Veteranerne overflyttes formelt den 1. april 2013 til Veterancentret. Veteranerne i rehabiliteringsforløbet vil fortsat i forskelligt omfang modtage både militær og civilfaglig støtte og rådgivning i deres omstilling til en anden jobfunktion end den hidtidige, hvad enten det er i eller uden for forsvaret. ■

Våbenkursus fylder rundt

JUBILÆUM: I år er det 60 år siden, at Søværnets Våbenkursus begyndte at undervise i maritime våbensystemer. Men selvom kurset rammer pensionsalderen, læner det sig bestemt ikke tilbage og nyder sit otium på Sjællands Odde. Ekspertes skal fortsat undervise søværnets medarbejdere i at anvende og vedligeholde materiel.

Den 22. marts fejres jubilæet officielt sammen med årsdagen for slaget ved Sjællands Odde. ■

Find guidede meditationer på veteran/forsvaret.dk .....

VARULVENES HEMMELIGHED

Ammunitionsryddere har arbejdet tæt sammen med politiet om at finde sprængstof, ammunition og våben fra 2. Verdenskrig. Det blev gravet ned af danske og tyske nazister fra den såkaldte Werwolf-organisation.

AF KAJ-IVAN BÆK / HOK

INTERVIEW En gruppe ingeniørsoldater fra 5. EOD-kompagni fra Skive med dybdesøgning som et af specialerne var sidst i 2012 på en opgave, som politiet havde bedt om støtte til. Målet var at finde ud af, om efterladenskaber fra 2. Verdenskrig stadig lå i jorden ved den lille by Agtrup ved Kolding plus et par steder mere. At denne forholdsvis daglige opgave først kan fortælles nu skyldes, at hele historien om de såkaldte Werwolf-grupper – tyske og danske nazister organiseret i Varulve-kobler – har været beskrevet i højt klassificerede historiske dokumenter, og kun med tilladelse fra forsvarschefen er det blevet muligt at uddrage enkelte dokumenter fra det såkaldte Stockholm-arkiv, der er lukket for offentligheden indtil 2025.

Men hvordan kom man egentlig hertil?

Hemmeligt loftrum

På Københavns politigård sad for en del år siden kriminalassistent Erland Leth Pedersen og en kollega og undrede sig over, at et indbygget ur i et træpanel ikke gik. De besluttede at skifte det gamle Hellese-batteri ud, men da de fik løftet en loftsplade af, fik de sig en gedigen overraskelse.

På loftet fandt de nemlig en totalt tilstøvet brun kuvert, og i denne lå der en række kort, der ganske nøje udpegede de steder, hvor Varulvene havde gravet våben ned.

- Det var ganske enkelt helt fantastisk læsning. Dokumenterne var skrevet og tegnet af en forfærdelig massemorder og SS-soldat, en Bothilsen-Nielsen fra Aarhus, som i øvrigt blev henrettet i 1947, fortæller Erland Leth Pedersen.

- Han var blevet afhørt af politiet efter krigen, og på baggrund af hans oplysninger kunne den såkaldte sprængningskommando destruere langt de fleste af de såkaldte cachéer, som nazisterne havde lavet. Men der var nogle, som så ud til ikke at have været rørt, og et af dem var netop denne her ved Kolding Fjord. Desuden var tegningen og terrænet sammenfaldende, og beboerne på den nærliggende gård vidste, at deres gård under krigen havde været beboet og ejet af en tyskvenlig familie. Det fik os til at håbe på, at der måske var bid her, og så

Folkene fra 5. EOD-kompagni var godt motiveret til at søge efter nazi-våben. Men trods store anstrengelser fandt skibomitterne ikke noget. Foto: Kaj-Ivan Bæk

ville det jo være helt oppe i guldfeltet, hvis våben og ammunition måske stammede fra en nedkastning til for eksempel Hvidstengruppen, fantaserer Erland Leth Pedersen lystigt videre.

Effektiv søgning uden resultat

En ingeniørgruppe fra 2. Ingeniørbataljon fik opgaven med at forsøge at finde eventuelle efterladenskaber. Også en bombhund fik chancen, men hundeføreren var ikke optimistisk fra starten, da hunden næppe

kunne genkende det sprængstof, der blev brugt under 2. Verdenskrig. Nutidens bombehunde får godbidder for at finde formbart Semtex sprængstof, og resultatet var da også, at det var ingeniørerne, der måtte sættes på.

- Det var en meget spændende opgave. Vi går altid til opgaven med seriøsitet, og vi leverer et fagligt forsvarligt arbejde, men selv om gutterne var supermotiverede, fandt vi kun almindelige markpæle og lignende. Det kan skyldes, at jorden har været dyrket, og at der

er en parallelforskydning i forhold til kortet. Vi fandt i hvert tilfælde ikke noget, men jeg kan godt betro dig, at jeg sjældent har set konstablerne så ivrige efter at få spaden i jorden, smiler oversergent Sonny Gjesing. Heller ikke de øvrige steder, hvor der kunne være depoter, blev der fundet noget, så sagen kan nu lukkes. Den har dog ud over kortene leveret væsentlige bidrag til belysning af tiden omkring krigens slutning i form af andre dokumenter og udstyr til forfalskning af identiteter og pas. ■

FRA FRONT TIL FRONT

Det danske Hercules transportfly i Mali følger med frontlinjerne, som de flytter sig. Det giver i perioder udfordringer med aflæsning, men det giver også en fornemmelse af at være med i franskmændenes operation.

Det danske Hercules-transportfly, der transporterer gods for franskmændene, må ofte lande på primitive landingsbaner rundt omkring i Mali. Foto: Peter Dahl

AF LARS SKJOLDAN / FTK

MALI I missionen i Afghanistan flyver det danske Hercules nærmest i fast rute mellem en række større og mindre baser med planlagt last.

- Opgaven i Mali er meget anderledes, end den vi løser i Afghanistan. Det føles mere operativt her, siger TAE, der også har været med til at løse transportopgaver i Afghanistan.

Han er en af piloterne på det danske Hercules transportfly, der siden Folketinget godkendte den danske deltagelse i Operation Serval i januar, har løst transportopgaver for franskmændene.

- Det vides ikke altid på forhånd, hvad der

flyves med, men der står med sikkerhed nogen på jorden, som er stærkt afhængige af det, vi kommer med, siger TAE.

Det danske bidrag bliver blandt andet brugt til at levere ammunition, vand, drikkevarer og andet gods til de områder, hvor der bliver kæmpet. Det betyder, at de også ofte kommer tæt på de områder, hvor der bliver kæmpet. - Vi flyver efter forholdene for ikke at udsætte os selv for risiko, men vi har enkelte gange observeret morterild og fremrykning af køretøjer på jorden, siger han.

Bevægelige fronter

Når fronterne flytter sig så hurtigt, som de gør, kommer danskerne også til at lande på meget primitive landingsbaner. Tidligt i

februar var den danske Hercules det første ikke-franske fly, der landede i Gao efter byen var blevet befriet. Der landede de ved en nærmest ødelagt landingsbane med det udstyr, franskmændene skulle bruge til at reparere landingsbanen med. Ved Tessalit er den ene halvdel af landingsbanen fuldstændig ødelagt, og de er derfor nødt til at lande og lette på meget lidt plads.

Combat offload

Når der er mulighed for det, bliver godset leveret som en Combat Offload. Det foregår ved, at de løsner en palle i flyet, så den står løst på rullepulvet. Bagklappen åbnes, så den står vandret. Herefter accelererer flyet så kraftigt, at godset af sig selv triller ud og

falder cirka en meter ned og lander stille og roligt på jorden.

-Det kan vi naturligvis ikke gøre med særlig meget af vores gods, men det er hurtigt og effektivt, når der ikke er andre muligheder. På en af turene til Tessalit tømte cirka 20 franske soldater hele flyet der var proppet med hospitalsudstyr ved hjælp af håndkraft. Det tog et par timer, siger TAE. ■

SCAN OG SE VIDEOEN

UDFORDRET AF TRANSPORTOPGAVER

2013 var tænkt som et "roligt" år for Air Transport Wing. Det blev det ikke.

AF KIM KRASULD / FTK

HERKULES

- Vi er den af de bidragydende nationer, der har løst flest slags opgaver i Mali, og vi har landet på flyvepladser, som ingen andre af de bidragydende nationer har. Det kan vi være rigtig stolte af, siger operativ chef, Martin Aa. Friis, fra Air Transport Wing (ATW) om deltagelsen i Mali-missionen.

ATW har nu to Hercules på internationale missioner. Da det faste Hercules-bidrag på Kandahar Airfield i Afghanistan begyndte i 2012, var det planen, at det skulle løbe ét år frem. Det var en stor opgave, der kun blev større af, at der ikke blev skåret tilsvarende i de nationale opgaver. Derfor havde man set 2013 som et år, hvor man kunne puste ud. Bidraget blev dog forlænget med tre måneder. Men opgaven blev løst uden problemer.

Netop som det ekstra Hold 5 havde afløst Hold 4 i Kandahar, kom der en ny opgave på bordet, nemlig Mali. Franskmændene ønskede hjælp til transport af mandskab og materiel i kampen mod islamiske oprørere, og danskerne var de første på pletten.

- Jeg blev sidste år spurgt, hvad jeg troede, vi kunne i 2013. Der svarede jeg, at jeg kun så os lave noget planlagt

i tre måneder ad gangen med Hercules'en efterfuldt af en kamppause. Men selvfølgelig, hvis der dukker noget op, så tager vi det. Det gør vi altid. Og så dukkede Mali op. Vi har nærmest overgået os selv i forhold til, hvad vi kan forventes at gøre. Folk har bare kløet på, siger Martin Aa. Friis.

Internationalt koster nationalt

De internationale opgaver kræver dog lidt hjælp til de hjemlige opgaver.

- Der er en del ture, blandt andet nogle til Grønland, som nordmændene har taget for os. Vi har simpelthen hverken fly eller folk til det, siger loadmaster Michael Thestrup. Han er også Crew Planner og havde selv 118 rejsedage sidste år. Deriblandt tre udsendelser til Afghanistan. Han var med til at finde folk til Mali-missionen, og det var ikke en let opgave.

- Det var ikke nemt at få til at hænge sammen. Der var ganske få folk at tage af. Men det lykkedes. Det kunne kun lade sig gøre på grund af stor fleksibilitet fra medarbejderne, siger loadmasteren.

Assisterende dokleder Peter Kleist kan godt mærke, at der er mange opgaver.

- Vi er folk nok og så alligevel ikke. Ikke til to udsendelser, to

forskellige steder over en længere periode, når vi samtidig lige skal have noget til Grønland og alt muligt andet. Så synes jeg, vi er lige tyndt nok bemandede. Der er ikke plads til sygdom. Men er der det nogen steder i forsvaret efterhånden? spørger han.

Virkeligheden overhalede

- Vi havde tidligere fået at vide, at vi i 2013 skulle kapacitetsopbygge. Så blev vi forlænget i Afghanistan, og derefter kom Mali. Jeg tror, at folk er godt brugte nu. Man trænger til at komme hjem og træne nogle af de ting, som er blevet lidt forsømt. Bliver det bestemt at forsætte bidragene, så skal vi nok løse opgaven, siger Michael Thestrup.

En ting, der skulle trænes i 2013, blev pludselig meget aktuelt i forbindelse med Mali.

- Vi skulle træne at deployere til et fremmed sted inden for ti dage. Der har virkeligheden nok overhalet træningen. Det, de laver i Mali, er det, vi ville øve os til at kunne på et senere tidspunkt, siger Peter Kleist.

Kleist, Thestrup og Friis var alle på Hold 4 i Kandahar og kom hjem midt i januar. ■

På lynvisit

AFGHANISTAN: NATOs generalsekretær Anders Fogh Rasmussen gennemførte i begyndelsen af marts en række møder i Afghanistan med blandt andre den afghanske præsident Hamid Karzai og unge afghanske ledere fra gruppen Afghanistan 1400. Generalsekretæren fik også tid til en kop kaffe på kuffen med de danske soldater i Camp Bastion. ■

Forsvarschef i Afrika

ADENBUGTEN: General Peter Bartram besøgte i begyndelsen af marts den danske fregat Iver Huitfeldt, der deltager i Operation Ocean Shield i farvandet ud for Afrikas Horn. Fire pirater, som blev tilbageholdt af støtteskibet Absalon sidste år, har fået lange fængselsdomme. Samtidig med der har været et markant fald i antal piratangreb og kapringer. ■

Den eneste trafikregel, der gælder, er, at den, der er størst, bestemmer.

Major Hanne M. Evald

om livet som FN-udsendt i Juba, Sydsudan.

Læs flere internationale nyheder på forsvaret.dk

Frømand Jens Bach er chef for Task Force 7, hold 5, der uddanner en afghansk sikkerhedsstyrke. Foto: Berit Udbye, SOK

Specialsoldater coacher afghanere

AFGHANISTAN: Danske Task Force 7 underviser afghanske sikkerhedsstyrker. Målet er afghanske styrker, der selv kan løse alle opgaver. Kommandørkaptajn Jens Bach fra Søværnets Frømandskorps overtager posten som chef for Task Force 7. Det er Task Forcens femte hold, der rykker ind på militærbasen i Lashkar Gah – Helmandprovinsens hovedby. Styrken har mange ligheder med det danske politis aktionsstyrke. - Målet er at gøre sikkerhedsstyrken fuldstændig selvkørende, så den kan løse alle opgaver uden hjælp fra os. Samtidig skal vi være med til at sikre, at lokalbefolkningen møder 'the Afghan face', når det handler om sikkerhed, siger Jens Bach.

Det afghanske ansigt

Udtrykket 'the Afghan face' er velkendt i forbindelse med krigen i Afghanistan. Kort fortalt betyder det, at afghanerne selv skal overtage de poster og opgaver, som udlandet har varetaget under krigen. Den lokale befolknings sikkerhed er en af de opgaver. Fremover skal afghanerne oftere og oftere se deres egne landsmænd i stedet for danske frømand eller jægersoldater, foretage arrestationer eller afsøge compounds.

- I starten førte vi nærmest afghanerne rundt, når vi gennemførte operationer sammen. Den afghanske politiindsatsstyrkes opgave kunne for eksempel være en arrestation eller at afsøge et område for våben og sprængstoffer. Efterhånden som mændene i indsatsstyrken fik succeser, voksede de og kan nu se, at de på et tidspunkt kan klare opgaverne uden vores hjælp, siger Jens Bach.

Fra øvelse til operation

Kort fortalt begynder en operation med, at den afghanske politiindsatsstyrke modtager en såkaldt *Target Pack* fra den afghanske efterforskningsenhed Intelligence Surveillance Unit. Den indeholder oplysninger om en interessant person eller et område, som skal undersøges nærmere. Operationen er godkendt af en lokal dommer, så den hviler på et afghansk retsgrundlag. Task Force 7 får en kopi af *Target Pack'en*, og Jens Bach udstikker de guidelines, som hans stab skal holde sig inden for, når den analyserer og planlægger operationen. Den frømand eller jægersoldat, der er delingsfører på en specifik operation, skal ved hjælp af stabens plan over mulige løsninger, coache indsatsstyrkens chef frem mod en løsning, som skal være chefens egen. Derefter kommer operationens praktiske del, hvor klasseværelset skiftes ud med virkelighedens verden. ■

PILOTER TRÆKKER PÅ BRITISK ERFARING

Dansk EH101-bidrag med i den britiske øvelse Pashtun Jaguar for at høste erfaring med taktisk troppettransport.

SCAN OG SE MIDTEN

Foto: Rune Dyrholm

AF RUNE DYRHOLOM / FTK

ENGLAND

Tilbage i 2009 fløj piloten SIK i det første EH101-bidrag i Afghanistan. Dengang var han dansk udvekslingspilot i Royal Air Force. Nu er han tilbage i England for at pudse formen af, inden han skal være med til at starte omskolingen af sine kollegaer i Eskadrille 722 til at flyve taktisk troppettransport.

- Setuppet herovre er bare utroligt meget større, end det vi nogensinde ville kunne mønstre derhjemme. Her er Apache, Chinook, Merlin og Lynx i en organisation nøjagtigt som Joint Helicopter Force i Camp Bastion. Det vil sige, at bortset fra vejret og terrænet, så opererer vi fuldstændigt, som hvis vi var udsendt til Afghanistan, forklarer SIK.

Som den eneste udenlandske enhed var han og godt 30 mand med to EH101'ere med til den britiske øvelse Pashtun Jaguar, der er den afsluttende forberedelse for det hold soldater, som står overfor en udsendelse til Afghanistan. Præcis som det foregår i Oksbøl to gange om året.

- Det betyder, at træningsværdien er meget høj, fordi vi får lejlighed til at træne sammen med dem, som vi sandsynligvis

også skal arbejde sammen med, når vi skal sendes ud. En af de store udfordringer ved at arbejde sammen med andre nationer er næsten altid kommunikationen. Derfor er det også rigtigt godt at få høstet erfaringer på den front under en øvelse, som den her.

Ny opgave til erfarne piloter

Det lyder måske mærkeligt, at det kan være så kompliceret at flyve en flok soldater fra A til B, at det tager flere år at opbygge den nødvendige viden og erfaring til at kunne lære fra sig. Ifølge SIK er en del af forklaringen, at selv om helikopteren måske nok er den samme, så adskiller opgaven sig alligevel fra de hjemlige redningsopgaver.

- Alle piloter i eskadrillen kan jo selvfølgelig flyve helikopter i forvejen, så det væsentligste, vi tager med os fra briterne, er deres taktiske forståelse. Sådan noget som at flyve med sling eller med en masse tropper bagi, skyde ud fra helikopteren med de monterede våben eller flyve lavt og i formation om natten med nightvision goggles, gør vi jo ikke, når vi flyver redningshelikopter. For det har vi ganske enkelt ikke brug for i Danmark, fortæller SIK.

Netop fordi det formentlig er sådan,

at det er de samme mennesker, der skal flyve de ganske forskellige opgaver som SAR og troppettransport, så tilpasses nogle af briternes taktiske procedurer til danske forhold.

- Når vi ikke er større, vil vi højst sandsynligt komme til at indgå i en større helikopterstyrke sammen med andre nationer, uanset hvor vi måtte blive sendt hen. Samarbejdet, kommunikationen og de taktiske procedurer er ofte nogle af de største udfordringer i en operation med andre nationer, og derfor er det rigtig godt at få afprøvet netop de ting i en øvelse, som den her, siger SIK. ■

FAKTA

Pashtun Jaguar

Med i øvelsen er 8000 deltagere og 16 helikoptere. Øvelsesterrænet er 20 gange 40 kilometer, men operationsområdet for helikopterne strækker sig over det meste af det sydlige England.

OVERBLIK

88 års fængsel til fire pirater

PIRATER: Absalons besætning befriede den 12. april 2012 12 pakistanere og iranske gidsler og tilbageholdte samtidig 16 personer mistænkt fra pirateri. Den hårde kerne af de mistænkte blev overdraget til myndighederne på Seychellerne, og i slutningen af februar 2013 blev tre af piraterne dømt til hver 24 års fængsel, mens en fjerde pirat fik en straf på 16 år. De fire pirater var alle fra Somalia. Absalons besætning indsamlede bevismateriale og vidnede i retssagen.

- Det er prikken over i'et at piraterne blev dømt. Dommen er et konkret eksempel på, at det ikke er tilfældige uskyldige somaliere, som driver pirateriet, siger kommandørkaptajn Anders Friis, som var skibschef på Absalon under aktionen mod piratfartøjet. ■

10

Danske kommunikationsspecialister er udstationeret i Tyrkiet

REDIGERET AF
KAREN DAHLIN
KAREN@FTV.DK

SE VIDEO PÅ
FORSVARSKANALEN.TV

.....

Følg Carsten Fjord-Larsen, skibschef på Iver Huitfeldt, på [twitter](#).....

Carsten Fjord-Larsen:

ET VENDEPUNKT I BEKÆMPELSEN AF PIRATERI

AF CARSTEN FJORD-LARSEN, CHEF FOR IVER HUITFELDT

ADENBUGTEN Det er min vurdering, at vi står midt i et afgørende vendepunkt i beskyttelsen af den civile skibsfart og bekæmpelsen af pirateri. I en periode var skibstrafikken og flådestyrkerne pressede, og piraterne kunne frit vælge tid og sted for deres angreb. Men efterhånden som vi lærte piraternes måde at operere på, og efter at flådestyrkerne satte ind med en offensiv rettet mod piratlejrene inde på kysten, er situationen vendt. Samtidig er handelsskibene blevet mere effektive til at beskytte sig selv blandt andet med bevæbnede vagter. Det samme gør næsten alle fiskerbådene.

Det spiller også en stor rolle, at klanledere og ældre i Puntland og Somaliland har sat ind over for pirateriet, og flere landsbyer afviser, at pirater kan bruge området til de kaprede skibe. Vi er derfor nu i en periode, hvor pirateriet for alvor er sat til vægs. Men det er en skrøbelig balance, hvor det hurtigt kan gå i en negativ retning.

For eksempel tilkendegiver somaliske fiskere ofte, at de ønsker piraterne tilbage for at holde udenlandske fiskere væk. Desuden sker der en negativ udvikling i Yemen, der måske styrer mod kollaps som stat og dermed måske kan blive arnested for pirater. Så efter min opfattelse er vores opgave er ikke udspillet endnu. Men vi kan nu lægge tyngden på andre facetter.

Lokale kontakter og kapacitetsopbygning

Det er facetter, som i høj grad er forebyggende. Vi har en oplagt mulighed for at etablere kontakt til de lokale myndigheder, landsbyledere i Somalia og

lokale søfarende. Vi er ved at opbygge et netværk, hvor gensidig information kan forebygge pirateri og støtte bestræbelserne, som gøres på land inde i Somalia. Hold 9 og 10 har taget de første skridt med såkaldt Local Leadership Engagement i Caluula og Hobyoo. Og det vil være en god investering at bygge videre på de kontakter, som vi skaber i Somalia. Hvis de positive tendenser fortsætter, vil der være stort behov for maritim kapacitetsopbygning, og Danmark vil være en oplagt bidragsyder set med mine øjne. Jeg ser det som en stor fordel, at det danske søværn både favner de traditionelle flådeopgaver og kystvagttopgaven, herunder fiskeriinspektion og havmiljøområdet. Vi kan basere os på den viden, vi har om det faglige og om området, og vi kan løse både antipirateriopgaven og kapacitetsopbygning af en eventuel somalisk kystvagt med den samme enhed.

Iver Huitfeldt forventes at vende tilbage til Danmark i slutningen af april. ■

FAKTA

- 1179 pirater sidder fængslet i 21 lande verden over.
- Danske flåde fartøjer har tilbageholdt 286 formodede pirater og befriet 78 gidsler.
- Danmark har overdraget 41 pirater til retsforfølgelse.
- Den danske fregat Iver Huitfeldt har siden slutningen af oktober 2012 deltaget i den internationale pirateribekæmpelse i NATOs operation Ocean Shield.
- Iver Huitfeldt er planlagt til at blive i operationen frem til begyndelsen af april 2013.

Foto: Thomas Jerichow

Det giver stadig rigtig god mening

For marineoverkonstabel Jakob Gotland Jensen er det tredje gang, han er udsendt i en antipiraterioperation i Det Indiske Ocean. Han har adskillige gange oplevet, at det udsendte flådeskib har haft tilbageholdte formodede pirater om bord. Men selv om der under denne udsendelse har været tomt i cellerne på skibets underste dæk, synes han, at indsatsen mod pirater stadig giver god mening.

Det giver stadig rigtig meget mening. Den præventive effekt er stadig vigtig. Bare det at eventuelle pirater ved, at der er så stor en styrke, der ligger klar, skræmmer dem meget, og jeg kan forstå, at opbakningen til pirater også

er stærkt nedadgående i Somalia. Det kan jeg kun se positivt på. De fiskere, vi har lavet boardinger på, har også udvist meget stor taknemmelighed for vores indsats for at bekæmpe pirateri. Det gælder både yemeniter og somaliere. Bare det at vores indsats stadig har effekt i lokalområdet og på det internationale handelsmarked, præventiv som indirekte, giver mening.

Havets politi

Da pirataktiviteten er så lav og nedadgående, som den er, har vi mere tid til diplomati med lokalbefolkningen. Dét i sig selv er rigtigt spændende. Selv om vi er et krigsskib og kan håndtere krigsaktioner, er vores mission at beskytte lokal skibsfart og international handelstrafik. Vi skal ses på som ordensmagten i denne sammenhæng. Og det giver en vis form for selvtilfredshed og stolthed at vide, at vi gør et rigtigt godt stykke arbejde. ■

Foto: Thomas Dyhr

I fornemt selskab

AFGHANISTAN: Slaget om distriktshovedkvarteret i Musa Qala i 2006 er nu kommet i fornemt selskab med store britiske slag som D-dag og Waterloo. På det britiske National Army Museums hjemmeside har de listet de 20 største slag i den britiske hærs historie, og brugerne kan selv stemme på deres favoritter. Musa Qala ligger i skrivende stund som nummer 3. Selvom slaget er relativt småt sammenlignet med Waterloo og D-dag, er det blevet fremhævet for kampenes voldsomhed, soldaternes professionalisme og det hårde feltliv for en belejret styrke. ■

14

danske militære FN udsendte er i Sydsudan

SE VIDEO PÅ FORSVARS-KANALEN.TV

Se internationalt nyt på nettet: natochannel.tv

FORSVARETS INTERNATIONALE ENGAGEMENT

1. MARTS 2013

UDSENDTE INTOPS - 1. MARTS	900
Afghanistan (HOK)	560
Afghanistan (FTK)	74
Adenbugten (SOK) ultimo oktober	148
Kosovo (HJV)	35
Mali	23
Tyrkiet	10
Baltikum (FTK)	45
Bahrain (SOK)	2
USA (HOK)	2
England (SOK)	1

FN-UDSENDTE	33
Afghanistan	1
Liberia	5
Mellemøsten	11
Sudan	14
Korea	2

NATO-UDSTATIONERINGER 276

HJEM TIL HYLDEST

Det hjemvendte ISAF Hold 14, som har brugt det sidste halve år på at træne og uddanne afghanske tropper i Helmand, blev fejret med en hjemkomstparade i Holstebro.

AF KARL ANDRÉ PEDERSEN / HOK

VELKOMMEN

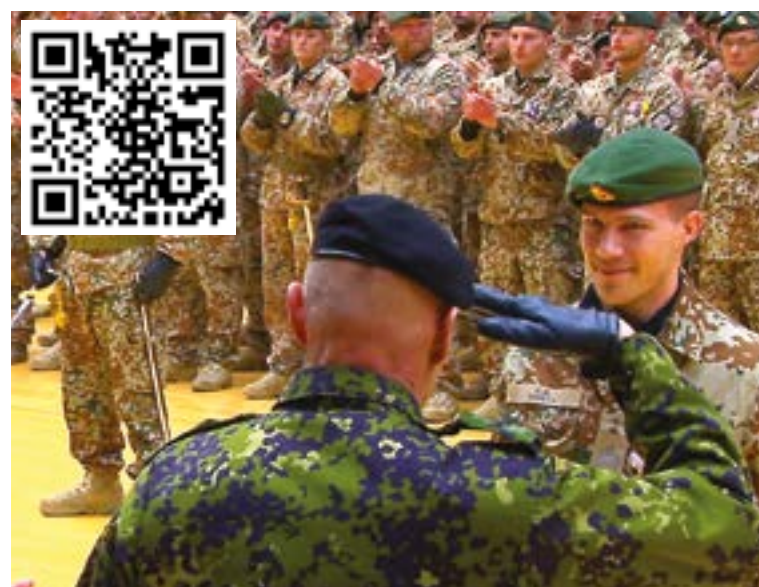
Traditionen tro bød Holstebro sidst i februar velkommen til det hjemvendte ISAF Hold 14, som med march-musik gik en tur igennem Holstebro by, hvor de blev fejret med manér. Borgere, familie og venner var samlet til begivenheden for at hylde den indsats, som kontingentet har ydet i Afghanistan.

Efter marchen tildelte chefen for Hærens Operative Kommando, generalmajor Agner Rokos, Forsvarets Medalje for Faldne og Sårede i Tjeneste til sergent

Christian Alexander Lanz fra Ingeniørregimentet i Skive.

Udover musik, march og mad blev det også til en uddeling af nogle særlige mønter, som et symbol på godt kammeratskab under udsendelsen. Mønterne uddeles normalt under selve missionen, men der var en restgruppe, som først fik den ved paraden. Soldaterne fik desuden en hjemkomsthilsen fra Jydske Dragonregimentschef, oberst Kurt Mosgaard, Holstebros borgmester H. C. Østerby, samt den lokale socialdemokratiske næstformand for Forsvarsudvalget, Anette Lind. ■

SCAN OG SE VIDEOEN

Sergent Christian Alexander Lanz, Ingeniørregimentet i Skive, fik Forsvarets Medalje for Faldne og Sårede i Tjeneste overrakt af chefen for Hærens Operative Kommando, generalmajor Agner Rokos.

Foto: Kaj-Ivan Bæk, HOK

Historien om Poul og Jessica

Den 25. oktober blev den 60-årige Poul Hagen Thisted fra Dansk Flygtningehjælp bortført i Somalia. Hans kollega, den 32-årige amerikaner Jessica Buchanan, blev kidnappet samtidig. Den 25. januar 2011 blev de to gidsler befriet ved en redningsaktion i Somalia, udført af amerikanske elitesoldater. Senere viste det sig, at gidseltagerne aktivt brugte danske medier til at vildlede og sløre om, hvor Poul Hagen befandt sig.

Medierne som våben

Taleban, afrikanske pirater og kriminelle netværk anvender i stigende grad medierne som et våben i deres kamp mod vestlige regeringer og militære styrker.

Ifølge Thomas Elkjer Nissen, der er analytiker ved Forsvarsakademiet, er sagen her et eksempel på, hvordan gidseltagere, pirater og taleban bevidst bruger medier, herunder danske, til at vildlede regeringer og militære styrker.

Screendump fra TV2.dk

AF RASMUS MELDGAARD / FAK

MEDIER

Danske medier bragte i 2011 historier om, at en dansk nødhjælpsarbejder, der blev holdt som gidsel i Somalia, var flyttet til et skib i Adenbugten. Senere viste det sig, at historierne var falske og bevidst plantet i danske medier af gidseltagerne for at vildlede den danske beslutningsproces omkring det danske gidsel. Det er ifølge underviser og analytiker i strategisk kommunikation ved Forsvarsakademiet, Thomas Elkjer Nissen, et typisk eksempel på, hvordan parterne i en konflikt i stigende grad anvender medierne strategisk. Og den tendens vil fortsætte, vurderer han.

- De nuværende væbnede konflikter, som Danmark eller dets allierede er involverede i, handler ikke om de enkelte landes overlevelse. Det handler i høj grad om at sikre folkeretten, menneskerettigheder og en global orden. Derfor kommer

hverken den politiske eller folkelige opbakning automatisk. Den skal vindes. Og det sker i høj grad via medierne, siger Thomas Elkjer Nissen.

Kan svække folkelig opbakning

Udviklingen viser sig også konkret i forhold til, hvordan eksempelvis Taleban opererer på i Afghanistan.

- Vi har flere eksempler på, at Taleban har forsøgt at udnytte den intense mediedækning i Afghanistan ved at beskyde vores styrker fra civile områder i håbet om at trække ild tilbage. Det er en meget kynisk, men effektiv måde at bruge medierne på.

De ved, at vi er utrolig sårbare over for historier om civile tab, og på den måde kan de udnytte medierne til at svække krigens legitimitet i vesten, siger Thomas Elkjer Nissen, der påpeger, at forsvaret og i særdeleshed hæren har en

udfordring omkring denne problematik.

- Mediernes stigende indflydelse betyder, at en enkelt handling på det taktiske niveau meget hurtigt kan blive et symptom på hele indsatsen, hvis den ses ude af kontekst. Men soldater er uddannet til at være soldater. For dem giver det nok ikke altid mening at skulle forholde sig til tanker om medier og kommunikation, der i bund og grund ligger restriktioner på deres militære handlemuligheder. Hos Hærens Operative Kommando fokuserer man på helt at undgå civile tab. Det er en del af Talebans strategi at kæmpe fra områder med civile. De danske soldater kæmper tilbage, selv om det kan give dårlig presseomtale. - Men vi fokuserer på at undgå civile tab - ikke på at undgå historierne om civile tab, siger chefen for operationsdivisionen i Hærens Operative Kommando, oberstløjtnant Jens Lønborg. ■

PUBLIKATIONER AKTUELLE UDGIVELSER FAK

The US Pivot Towards Asia-Pacific - Third Time's the Charm?

Af MA Philip Chr. Ulrich

LÆS

Brief analyserer Obama-administrationens stort anlagte Asien-strategi og sætter den i relation til amerikansk udenrigspolitik siden afslutningen af den Kolde Krig.

At se klart i tågen: analyser af udviklingen i oprørsbekæmpelsesindsatser (III/III)

Af ph.d.-stipendiat Christian Bayer Tygesen

LÆS

Policy briefet redegør for og vurderer en række indikatorer, som er taget i brug til at vurdere udviklingen i oprørsbekæmpelsesindsatser. Briefet er det sidste i en serie af tre om udfordringerne i ustabile og skrøbelige stater.

Hvorfor lade studerende evaluere hinandens og egne skriftlige opgaver?

Af Lektor Peter Sjøstedt

LÆS

Briefet tager udgangspunkt i et pilotprojekt fra faget Taktik på Hærens Officersskole. Målet er at give lærere og uddannelsesinstitutioner i forsvaret inspiration til i større omfang at inddrage de studerende i evaluering af studiekammeraters og egne skriftlige arbejder.

MATERIALER FRA FAK KAN BESTILLES ELLER DOWNLOADES SOM PDF PÅ FORSVARET.DK/FAK

.....

Nye medier kan true missionssikkerheden

Sociale medier kan i yderste konsekvens kompromittere fremtidens missionssikkerhed, viser rapport fra den australske regering.

Billeder taget i Afghanistan bruges på Facebook og andre sociale medier, hvilket kan udgøre en risiko. Derfor modtager soldater, der skal udsendes, information om, hvilke sikkerhedsmæssige faldgruber de sociale medier har. (Arkivfoto)

Så præcist kan modstandere spore en soldat ved hjælp af geo-tagging funktionen. (Screendump fra Google Earth)

AF RASMUS MELDGAARD / FAK

SOCIALE MEDIER I takt med at nye medier ser dagens lys, rejser der sig en række nye sikkerhedsspørgsmål i forbindelse med militære operationer. Her spiller særligt sociale medier som Facebook, Twitter og YouTube en rolle. En rapport, som den australske regering udgav i 2012, viser, at den såkaldte geo-tagging funktion udgør en reel sikkerhedsrisiko. Ifølge rapporten er kun meget få af de australske og øvrige koalitionsstyrker bevidste om denne risiko.

- Geo-tagging funktionen fungerer ved at inkludere data i f.eks. en billedfil, som registrerer den længde- og breddegrad, som billedet er taget på. Når man uploader et foto til et socialt medie som eksempelvis Facebook eller Twitter tager det kun et par museklik for andre at finde ud af, hvor billedet er taget. På den måde kan f.eks. Taleban i teorien finde frem til vores styrkers nøjagtige position ved at overvåge de sociale medier, siger Thomas Elkjer Nissen, analytiker i strategisk kommunikation ved Forsvarsakademiet
- Ifølge ham anvender grupper som fx Taleban i stigende

grad de sociale medier til at indsamle efterretninger om vestlige styrker. Grupperne udnytter, at de sociale medier er en integreret del af mange unge soldaters liv, og at de derfor ikke ser på dem med den nødvendige skepsis i missionsøjemed.

- Senest har vi set, at Taleban har forsøgt at lokke informationer ud af unge australske soldater gennem en række falske Facebook-profiler. Talebanerne har oprettet profiler med billeder af unge, attraktive kvinder og er blevet venner med soldaterne på det sociale netværk. Gennem længere tid har de forsøgt at opbygge en relation gennem chatfunktionen, og efterhånden er de begyndt at spørge ind til operationelle aspekter af soldaternes arbejde.

Soldater rustes til de nye udfordringer
 Thomas Elkjer Nissen mener ikke et forbud er løsningen på disse sikkerhedsrisici, men ser i stedet bedre uddannelse på området som vejen frem.

- Brugen af de sociale medier og internettet er efterhånden blevet en så integreret del af vores tilværelse, at mange vil finde en vej rundt om et forbud. Hvis brugen af sociale medier bliver noget, der foregår i smug på udsendelser, vil

det udgøre en større risiko end det gør i dag. I stedet skal vi blive bedre til at uddanne vores folk, så de kender til farerne og faldgruberne og kan bruge de sociale medier på en måde, der ikke kompromitterer missionssikkerheden, siger han.

Hærens Operative Kommando er helt bevidste om, at især en del yngre soldater er meget aktive på forskellige sociale medier.

- Under udsendelsen er det en naturlig del chefernes og presseofficerens virke løbende at minde soldaterne om, at de skal tænke over, hvilke informationer de deler på forskellige medier, ikke mindst de sociale medier, siger oberstløjtnant Jens Lønborg, der er chef for operationsdivisionen i Hærens Operative Kommando. Han påpeger, at sociale medier ligeledes fylder stadig mere i de briefinger, soldaterne modtager inden udsendelsen.
- Vi hverken kan eller vil standse det, som efterhånden er en naturlig del af især unge menneskers sociale liv. Det er vores oplevelse, at soldaterne generelt er gode til at håndtere de sociale medier, og vi har ikke eksempler på alvorlige konsekvenser på brud på operationssikkerheden ad denne vej. ■

Hanne Irene Jacobsen er kontorfuldmægtig i Drifts- og støttesektionen i Forretningsområde Kamp i Forsvarets Materieltjeneste (FMT).

Foto: Flemming Diehl

FØLELSERNE FØLGER MED I KØBET

Anskaffelse af materiel er ikke kun cool business, for kigger man ind bag facaden, så dukker følelserne op.

AF FLEMMING DIEHL / FMT

MATERIELANSKAFTELSE Læser man om, hvordan materiel skal anskaffes, kan det lyde en anelse tørt. For listen af bestemmelser, direktiver og vejledninger, som man skal følge, er lang, og der står ikke noget om, at følelserne har en finger med i spillet. De hærde soldater vil nok også benægte ethvert kendskab til den blødsødne side af en anskaffelse og det med kommentaren: ”- Smerte og følelser skal løbes væk”.

Men Hanne Irene Jacobsen ved, at det forholder sig anderledes. Hun er en af de medarbejdere, der lidt i baggrunden holder hjulene i gang, men uden at være den, som høster æren for en anskaffelse. Hanne Irene Jacobsen er kontorfuldmægtig i Drifts- og støttesektionen i Forretningsområde Kamp i Forsvarets Materieltjeneste (FMT). Hendes administrative opgaver spænder fra at være projektlederens højre hånd, som sørger for, at de rigtige rammeaftaler tages i brug, at deadlines i en anskaffelse overholdes til at beslutningsbriefingerne og udbudsbekendtgørelserne kører efter bogen. Derudover lægger hun øre til, når følelserne tager over.

Små skruer er også vigtige

- Jo, der kommer jo en del franske gloser. Men jeg giver nu altid beskeden, at Captia er en sygdom, der er kommet for at blive, siger Hanne Irene Jacobsen, som ikke blot støtter med arkiveringen, men også når de tekniske sagsbehandlere rykker sig selv i håret. Det kan for eksempel være over Demars, som hun er superbruger på og underviser i. - Ofte når de kommer og beder om hjælp, så lyser frustrationerne jo ud af dem. Men de lever jo op igen, når jeg kan hjælpe dem.

Følelsen af frustration er dog langt fra den eneste, som Hanne støder på i sit arbejde.

- Det er sjovt at se, hvordan projekterne adskiller sig fra hinanden. I projekt Reservedele Våben sidder der en masse gamle rødder, som kender våbnene til hudløshed. De kender og har følelser for selv den mindste skrue, og man er slet ikke i tvivl om, at netop denne lille skrue er vigtig, siger Hanne smilende.

Støvlerne skal matche til bukserne

For at understrege pointen, retter hun også blikket mod en af de nyeste anskaffelser og finder endnu et smil.

- Ved anskaffelsen af den nye udrustning er der virkelig blevet talt om farver og stof, og ikke mindst blev det diskuteret, om støvlerne nu også passer til bukserne. Det er lidt sjovt at se, når der er så mange følelser med i arbejdet, siger Hanne, som nyder, at anskaffelser er mere end direktiver og bestemmelser:

- Det viser jo bare, at kollegerne virkelig er engagerede, og det er med til at gøre arbejdet spændende. ■

KLYNGEAMMUNITIONEN FRYSES OG BRÆENDES

Forsvaret er nu ved at destruere tusinder af udfasede granater, der blev købt under den kolde krig.

Den sværeste del i destruktionsprocessen af granaterne er at få uskadeliggjort de små bomblets dvs. bomber. Størstedelen fryses ned til 200 minusgrader i et kryokar, og den proces uskadeliggør sprængstoffet.

AF FLEMMING DIEHL / FMT

GRANATER Det er et stort antal granater, som forsvaret nu destruerer. Årsagen er, at den type af granater falder ind under Oslo konventionen, som Danmark underskrev i 2008. Aftalen forbyder, at landene, der tiltræder konventionen, må bruge, producere eller opbevare klyngeammunition.

For Danmarks vedkommende betyder det, at forsvaret skal destruere 42.232 granater af typen 155mm ICM, og det arbejde er nu for alvor i gang. Granat efter granat destrueres af firmaet Denex, der har fundet helt særlige løsninger til, hvordan de kan ødelægges på en sikker måde.

- Det er godt, at vi nu får dem destrueret. For granaterne er virkelig farlige, da ikke alle bomblets detonerer eller selvdestruerer ved anvendelse, pointerer seniorsergent Jørn Bonne, der mener, at granaterne hører til i en svunden tid.

Et våben mod invasionsstyrken

Granaterne blev anskaffet under den kolde krig, hvor de for eksempel kunne bruges mod en fremrykkende invasionsstyrke og særligt mod en sværm af kampvogne.

- Den type granater skulle affyres fra en Haubits og forenklet sagt, så er det en trans-

portbeholder, som åbner sig i en højde på 300-350 meter over målet. Ud af granaten spredes så en hel masse små bomblets, det vil sige et antal små bomber, der kan ramme kampvognene fra oven, hvor de har den svageste pansring.

Jørn Bonne forklarer videre, at den danske hær har to varianter af 155mm ICM granaten til anvendelse på forskellige afstande. Vi har en variant af granaten, der har monteret en base bleed, som gør, at granaten har en længere rækkevidde, og en uden base bleed til kortere afstande.

Civil støtte

Det er firmaet Denex, der tager sig af opgaven med at destruere. De demonterer granaten, og herefter skæres brandrøret af hver enkelt bomblet, som derefter fryses ned til 200 minusgrader. Ved så lav temperatur bliver sprængstoffet uskadeligt, og under pres kan det pulveriseres og genanvendes til blandt andet ammunition-srydning, siger Jørn Bonne, der kan fortælle, at granater og bomblets er lavet af stål og kobber, der efter behandling sendes til skrot. Arbejdet med at destruere granaterne vil være afsluttet inden udgangen af 2013. ■

FAKTA

Danmark underskrev og tiltrådte i 2008 Oslo konventionen, som forbyder, at man producerer, bruger eller opbevarer klyngeammunition. Dermed forpligtede Danmark sig også til at destruere sit lager af 155mm ICM granater inden udgangen af 2018.

Hold dig opdateret om materiel på forsvaret.dk/mt.....

KAMPUNIFORM M/11

”Det nyudviklede sløringsmønster gør, at man falder mere naturligt ind i omgivelserne, og det gælder for cirka 80 procent af alle de terrænformer, der findes. Såvel amerikanerne, briterne og australierne har valgt at gå over til multicam systemet, og det samme vil det danske forsvar gøre.”

Thomas Nico Jørgensen, major

INGENIØRER PÅ EVIGHEDSOPGAVE

944,5 KG

sprængstof af forskellig slags fjernede
ammunitionsrydderne fra
samfundet i 2012

Det tidligere skydeområde på Amager er ryddet for gammel ammunition og er derfor frigivet. Men hver gang en entreprenør skal grave ud til et eller andet, så venter der alligevel en ny opgave til Ingeniørregimentets ammunitionsryddere.

Der findes såkaldt "ufarlige" emner i søgningen som dette fragment. Dem tager vi selv med os, fortæller oversergent Thomas Hadziantoniou.

Metaldetektoren, der kan finde selv en nål i en høstak, har registreret en genstand, som oversergent Thomas Hadziantoniou må tage i øjesyn.

En 120 mm artillerigranat, fundet og fritlagt i ca. 1,2 meters dybde. (Mobilfoto: Thomas Hadziantoniou)

TEKST OG FOTO: JOHN KREINER / HOK

AMMUNITION

Ammunitionsrydningen på Amager er en opgave, der kan vare evigt. Det siger Flemming Caspersen fra Rambøll. Rambøll er det firma, der blandt andet koordinerer hele rydningsarbejdet for By og Havn, det tidligere Ørestadsselskab. Flemming Caspersen har siddet på denne post siden 1996.

- Men realistisk set så er det nok mere rimeligt at tale om, at arbejdet vil slutte omkring 2035-2040. Det afhænger af graden af udbygning, der kommer, og her spiller finanskrisen nok ind, siger Flemming Caspersen.

I offentligheden er det opfattelsen, at ammunitionsrydningen er gennemført, og at det derfor ikke længere er forsvarsrets opgave.

- Rydningen er gennemført overalt i et lag. Det betyder, at man kan færdes sikkert overalt herude, og at man ikke be-

høver at frygte, at en forsager pludselig eksploderer, siger Flemming Caspersen. Men hvis der skal udføres entreprenørarbejder, der kræver gravning, så skal yderligere et lag undersøges. I særlige tilfælde kan det blive nødvendigt at søge endnu dybere. Et lag er i denne forbindelse ned i en dybde af 80 centimeter.

Frem og tilbage fra Skive

Ammunitionsrydderne fra 5. EOD-kompagni ved Ingeniørregimentet i Skive har netop været på en af disse opgaver, hvor man må søge et lag dybere, fordi der skal anlægges en kloakledning.

Og der findes stadig forsagere og fragmenter fra den tid, hvor området blev brugt som skydeområde for det danske forsvar og for den tyske værnemagt i besættelsesårene.

- Det betyder også, at noget af det, vi finder, faktisk kan føres tilbage til 1600-tallet, fortæller ammunitionsryddernes leder,

oversergent Thomas H. Hadziantoniou. Til dagligt er Thomas Hadziantoniou instruktør for en ammunitionsrydningsenhed, men kan også indgå som stedfortræder for sektionsføreren, der så kan blive hjemme hos familien i Jylland.

- Reglen er, at vi skal have mindst to ugers varsel, når entreprenørerne vil have ryddet et nyt stykke, fortæller oversergenten. Det betyder, at vi ved regimentet har en mulighed for at tilrettelægge vores øvrige tjeneste, så rydningen på Amager griber mindst muligt ind i hverdagen, siger Thomas Hadziantoniou.

Til den aktuelle opgave har Thomas Hadziantoniou syv konstabler og overkonstabler med, men styrken kan være en hel sektion på op til 14 specialister.

Erfaringer fra Afghanistan

Fælles for Thomas Hadziantoniou og hans personel er, at de alle har erfaring fra lignende opgaver i Afghanistan, hvor

ikke alle var lige interesserede i, at deres rydning ville lykkes. Så der var en stor opgave med egensikring.

- Som nævnt finder vi stadig forsagere i jorden. Når det sker, afdækker vi dem så godt som muligt og prøver at identificere emnet. Derefter vil vores EOD-folk komme og bortsprænge granaten, eller hvad det måtte være. Ufarlige fund tager vi selv med herfra, siger Thomas Hadziantoniou.

Oversergent Thomas H. Hadziantoniou kunne på grund af sin uddannelse sagtens selv gennemføre denne bortsprængning. - Det ville jeg gøre, hvis det for eksempel var i Afghanistan, vi fandt en forsaget granat, men her, hvor vi arbejder i et civilt område på en civil opgave, gælder andre regler. ■

NÅR DIN MYNDIGHED SKAL TILPASSE ORGANISATIONEN

AF FORSVARETS PERSONELTJENESTE

PERSONELTILPASNING Forsvarets myndigheder står over for at skulle tilpasse organisationen til nye opgaver som følge af forsvarsforliget. For mange myndigheder betyder det en ny struktur med færre stillinger.

De færre stillinger forventes desværre at føre til afskedigelser. I artiklerne nedenfor kan du se, hvordan det foregår, når din myndighed går i gang med at tilpasse antallet af stillinger. ■

VURDERING OG AFSKEDIGELSE

AF FORSVARETS PERSONELTJENESTE

KRITERIER Når din myndighed har sin nye struktur på plads, skal det vurderes, hvilke medarbejdere der skal udfylde stillingerne, og hvilke medarbejdere der ikke bliver plads til. Vurderingen sker ved, at medarbejdere inden for samme personalekategori sammenlignes. Sammenligningen sker blandt andet på baggrund af en konkret vurdering af hver enkel i forhold til bestemte vurderingskriterier. Kriterierne er grupperet i tre dele:

- Faglige kompetencer herunder uddannelse, relevant erhvervs erfaring og faglig fleksibilitet.
- Opgavevaretagelse herunder indholdsmæssig kvalitet og hurtighed i opgaveløsningen.
- Personlige kompetencer herunder engagement, fleksibilitet, samarbejdsevne og stabilitet.

Når organisationen er bemandet, og de medarbejdere, der ikke bliver plads til, er identificeret, får de udleveret partshøringer om påtænkt afsked. Samtidig vil de berørte medarbejdere få forskellige tilbud i forhold til afklaring af egne muligheder og kompetenceudvikling. ■

STØTTE OG RÅDGIVNING TIL AFSKEDIGEDE MEDARBEJDERE

AF FORSVARETS PERSONELTJENESTE

STØTTE Forsvaret ønsker at støtte afskadede medarbejdere til at blive afklarede med og kvalificerede til en ny situation. Derfor iværksætter forsvareren en række aktiviteter, som berørte medarbejdere kan gøre brug af i opsigelsesperioden.

Forsvaret vil blandt andet holde orienteringsmøder i

myndighederne, hvor de afskadede medarbejdere får lejlighed til at tale om den situation, de står i. Ved møderne bliver medarbejderne også informeret om de støtteligheder, forsvareren kan tilbyde.

Alle medarbejdere bliver tilbudt en samtale med en professionel konsulent. Samtalen har til formål at afklare, hvilke støtteaktiviteter der giver mest mening for den enkelte. Det kan for eksempel være et rådgivningsforløb eller uddannelse

og kurser, der er målrettet medarbejderens profil og ønsker. Desuden er der mulighed for at deltage i et jobsøgningskursus, der skal hjælpe den enkelte med at søge videre uden for forsvareren.

De afskadede medarbejdere vil modtage yderligere information, når de får deres partshøringskrivelser.

Du kan se, hvordan processen foregår i denne figur:

Foto: Sara Skytte

PERSONELTILPASNINGER: TILBUD OM FRIVILLIG FRATRÆDEN

AF FORSVARETS PERSONELTJENESTE

FRATRÆDEN Frivillig fratræden er et af flere tiltag, som skal mindske konsekvenserne af personeltilpasninger i forsvareren, herunder behovet for afskedigelser. Som medarbejder har du mulighed for at søge en frivillig fratrædelsesordning, hvis der må forudses afskedigelser ved din myndighed.

Frivillig fratræden tilbydes i det omfang, det er omkostningsneutralt for forsvareren. Det betyder, at udgifter forbundet med en aftale om frivillig fratræden kun kan udgøre et beløb svarende til din opsigelsesanciennitet og eventuelle fratrædelsesgodtgørelse.

Hvordan forløber processen?

Hvis du ønsker at ansøge om frivillig fratræden, skal du sende en ansøgning til din myndighed inden for en ansøgningsfrist, som myndigheden fastsætter. Når du har afleveret

ansøgningen, vil den blive behandlet af din myndighed. Hvis du ikke indstilles til en aftale om frivillig fratræden, vil din myndighed orientere dig.

Indstilles du til en aftale, vil du få en aftale om frivillig fratræden fra Forsvarets Personeltjeneste, som du skal acceptere eller afslå. Din underskrevne aftale om indgåelse af frivillig fratræden formaliseres ved, at din faglige organisation også underskriver aftalen.

Hvad skal du overveje, inden du søger?

Der er nogle ting, du skal overveje, hvis du gerne vil søge om frivillig fratræden. Hvis du vælger at takke ja til en aftale om frivillig fratræden, betragter forsvareren det som, at du selv har søgt din afsked. Det betyder for eksempel, at du vil komme i karantæne i din a-kasse.

Din faglige organisation kan vejlede dig om øvrige forhold, du skal være opmærksom på i forbindelse med indgåelse af en frivillig fratrædelsesordning. ■

Er det en god ide?

Overværkmester Jens P.H. Wedell Christensen, FMT

Det er et udmærket, at medarbejderne indrages, hvis det har konsekvenser for forretningsgangene og kulturen i FMT. Så hvis det bliver taget alvorligt og ikke er en skueret, så er det godt.

Jeg synes, at "Lean-bestræbelserne" skal tages alvorligt, så forretningsgange bliver organisatorisk afkortet.

For eksempel er det min erfaring, at der er flere chefer inde over korrespondance i og ud af "huset". 1 chef vurderer den producerende medarbejders produkt (og dermed kompetence), inden det går til den for sagen ansvarlige chef til endnu en vurdering, godkendelse og frigivelse til afsendelse ved den oprindelige medarbejder.

Skal Lean tages alvorligt, er det nødvendigt at anerkende medarbejderes kompetence - altså lave en fladere organisation uden at øge den kollektive tid til beslutningstagning. ■

Kaptajn Mick Jørgensen, FMT

Det er positivt, at man har skabt en platform, hvor man kan læse andres forslag og kommentere dem. Forslagene fra medarbejderne erstatter dog ikke sagsbehandlingen, hvor cheferne skal behandle de indkomne forslag, og det er vel problematisk, hvis de gode ideer ét sted i organisationen kan skade kollegaer et andet sted.

Jeg har selv forslået, at vi skal udbrede kendskabet til Campus, der har gratis kurser til de ansatte i staten. Campus er statens fælles læringsløsning, og hvis flere chefer og medarbejdere får kendskab til Campus og efterfølgende gennemfører kompetenceudvikling, kan det muligvis medvirke til at skabe besparelser i egen kursusvirksomhed.

Relevante kurser, man kan tage, er for eksempel: Skab gode samarbejdsrelationer, Kompetent ledelse i vanskelige situationer, Forandringsledelse eller Microsoft Outlook. ■

Henrik Raatræ Lundstein er stabschef i FMT og har ansvaret for en af de tre store effektiviseringsarbejder, der er sat i gang ved FMT. Foto: Flemming Diehl

ÅBENHED SKAL SKABE ET KLART BESLUTNINGSGRUNDLAG

Det er ikke nogen nem sag at lave effektiviseringer i en organisation, der allerede ad flere omgange er blevet trimmet. Men det er kravet, og derfor inddrages medarbejderne i Forsvarets Materieltjeneste.

AF FLEMMING DIEHL / FMT

FORLIG Den klassiske løsning med, at alle løber lidt hurtigere, kan ikke bruges. Tempoet er nemlig allerede skiftet fra gang til løb, og så må der tænkes i nye baner, konstaterer oberst Henrik Raatræ Lundstein. Han er stabschef i Forsvarets Materieltjeneste (FMT) og har fået noget at tænke over. Henrik Raatræ Lundstein har fået ansvaret for én af de tre store effektiviseringsarbejder, der er iværksat ved FMT.

- Uanset hvad vi gør, så skal der opretholdes en produktion, der på et tilfredsstillende niveau understøtter forsvarrets planlagte aktiviteter. Nu tænker de fleste jo nok, at når det er FMT, så er det produktion i forbindelse med kampfly, krigsskibe eller kampvogne, men udover produktionen til vores primære kunder i de operative kommandoer, har vi også en produktion til vores ejere de vil sige Forsvarskommandoen, Forsvarsministeriet og til offentligheden generelt. Vi skal eksempelvis stadig rapportere og levere økonomistyring, så produktion er mange ting, siger Henrik Raatræ Lundstein, som står i spidsen for den arbejdsgruppe, der skal reorganisere og effektivere staben i FMT. Og det skal ske på en måde, så staben skrumper med op til 65 ud af cirka 800 stillinger.

Kom med din mening

- Den øverste ledelse i FMT kunne godt udarbejde en effektiviseringsplan alene - lidt hemmelig hule, men vi har valgt at sammensætte en arbejdsgruppe med chefer og medarbejdere fra alle niveauer og med deltagere fra samarbejdsudvalgene. Årsagen er, at billedet af, hvordan organisationen fungerer, godt kan blive lidt sløret, når man sidder i den øverste ledelse. Nu får vi et 360 graders billede af, hvordan FMT stab reelt ser ud, da alle får mulighed for at beskrive deres del, siger Henrik Raatræ Lundstein. Han tror på,

at fuld åbenhed om processen og de beslutninger, der tages, giver det bedste og bredest accepterede resultat.

- Alt hvad vi foretager os i arbejdsgruppen og i underarbejdsgrupperne bliver gjort tilgængeligt for alle medarbejdere i FMT. Det sker dels på intranettet og dels i et særligt indrettet mødelokale. Derudover har vi oprettet en postkasse på intranettet og en fysisk postkasse i kantinen, hvor alle medarbejderne kan kommentere arbejdet i arbejdsgruppen, og hvor man kan komme med store som små ideer til, hvordan vi kan gøre tingene smartere. Sideløbende vil der blive afholdt orienteringsmøder, hvor medarbejderne vil få orientering om arbejdet i arbejdsgruppen, og man vil få mulighed for at bidrage til debatten.

Flere versioner af samme sag

Henrik Raatræ Lundstein påpeger endvidere, at rigtig mange medarbejdere i FMT sidder med en specialviden, og selvom arbejdsgruppen er bredt sammensat, kan de ikke have indsigt i hvert et lille hjørne af FMT stab. Så input fra medarbejderne skal gerne være med til at afhjælpe det.

- Fordelen ved åbenheden er, at vi kan få engageret rigtig mange mennesker, og til min glæde har der allerede været en god aktivitet på intranettet. Det negative ved fuld åbenhed kan være, at medarbejderne også kan læse, når deres eget område bliver analyseret ned i detaljen, siger Henrik Raatræ Lundstein, der godt ved, at uanset proces og åbenhed, så vil arbejdsgruppen og i sidste ende chefen for FMT skulle træffe beslutninger, der ikke alle steder vil være populære. - Det er mit håb, at det bliver nemmere at forklare beslutningerne, og at medarbejderne bedre kan forstå det endelige resultat. Det er ligeledes min opfattelse at såvel arbejdsmåden som mulighederne for at påvirke processen er blevet modtaget meget positivt af alle. ■

Fælles forvaltning på plads

FORVALTNING: Hjemmeværnets og forsvarets officerer fik den 1. januar 2013 fælles forvaltningsstruktur. Målet er, at den nye fælles forvaltning skal skabe bedre muligheder for tjeneste på tværs af værnene fremover. Sammenlægningen har i nogle tilfælde medført utryghed hos medarbejderne i forhold til karriere, fremtidig tjeneste med videre. Derfor har det været tilstræbt at sikre en løbende dialog og en kontrolleret overdragelse fra de gamle til de nye udstikkere i Forsvarets Personeltjeneste. ■

Sikkerhedsgodkendelse i e-Boks

DIGITALISERING: Fra 1. april 2013 vil du modtage en besked i din E-boks, når det er tid til at forny din sikkerhedsgodkendelse. Den nye procedure er fælles for hele forsvaret og erstatter den tidligere procedure, hvor FPT udsendte breve om fornyelse af sikkerhedsgodkendelse. Ændringen sker, da PET fremover kun modtager oplysningsskemaerne elektronisk. ■

Nye regler for fleksjob

FLEKSJOB: Den 1. januar 2013 trådte nye regler for fleksjob i kraft. Reglerne betyder blandt andet, at fleksjob som udgangspunkt er midlertidige og bevilliges for en 5-årig periode. Samtidig ændres den offentlige tilskudsmodel, så ansatte i fleksjob kun aflønnes af arbejdsgiver for den arbejdsindsats, de reelt yder. Det betyder, at en fleksmedarbejder, som er ansat 17 timer/uge kun aflønnes for 17 timer. Medarbejderen modtager derudover et flekslønstilskud fra kommunen, som reguleres på baggrund af lønnen dog med et fastsat maksimum. Medarbejdere ansat i fleksjob før 1. januar 2013 fortsætter på hidtidige vilkår og er ikke omfattet af de nye regler, så længe de er ansat i det samme fleksjob.

Har du spørgsmål til fleksjobordningen, kan du kontakte Personeljuridisk Afdeling i FPT. ■

Foto: Jacob Kyvsgaard-Nielsen

AMBASSADØRER I AKTION

Har du lyst til at fortælle andre unge om dit karriereforløb i forsvaret, så er det måske noget for dig at blive frivillig ambassadør og inspirere unge til at vælge et job eller en uddannelse i forsvaret.

AF GITTE HOLLER / FPT

ROLLEMODEL Under overskriften 'Vi har brug for dig til at finde flere som dig' søgte Forsvarets Rekruttering i efteråret efter frivillige ambassadører. Foreløbig har 84 ambassadører tilmeldt sig ordningen. Mange har været igennem den indledende workshop, der har til formål at klæde de nye ambassadører på til rekrutteringsopgaven. For ud over at være repræsentant med sin egen historie og erfaring, stiller nogle af opgaverne også krav til at kunne fortælle bredere om mulighederne i forsvaret

- Jeg tøvede selv med at tage en uddannelse i forsvaret, siger overkonstabel i søværnet Tine Riegels, der har første dag på jobbet som ambassadør på Uddannelse Uden Grænser i Bella Center, hvor op mod 20.000 unge dukker op.

- Jeg blev selv motiveret til at søge ind til forsvaret ved at høre om mulighederne fra en ansat, jeg kendte, og i dag kan jeg så snakke med en masse unge, interesserede mennesker, som enten kommer og spørger nysgerrigt til mit levned eller decideret ved, at de vil søge ind og derfor har spørgsmål om uddannelsen og jobbet. Jeg synes, at min personlige hi-storie

booster manges viden og interesse omkring søværnet, for mange unge ved slet ikke nok. Det gjorde jeg jo heller ikke selv, fortæller Tine Riegels.

Den gode rollemodel

Forsvarets Ambassadørordning skal så vidt muligt bestå af ambassadører fra forskellige uddannelser, fagområder, job, værn og af forskelligt køn og forskellig kulturel baggrund. Særligt kvinder og unge med forskellig kulturel baggrund har brug for at møde en rollemodel, før de tager det indledende skridt mod forsvaret. Derfor er der i ambassadørordningen lagt vægt på at være bredt repræsenteret her.

- Jeg føler faktisk, at rollen som kvindelig rollemodel virker begge veje. Jeg søger pigerne selv, fordi jeg fornemmer fra mange af dem, at det er rart for dem at snakke med en af samme køn. Og mange kommer også til mig. Det er jo dejligt, at man føler sig vellidt, og at der er behov for en i teamet, siger Tine. ■

Næste informationsmøde for ambassadører afholdes i foråret. Læs mere og tilmeld dig ordningen på www.forsvarsambassadør.dk

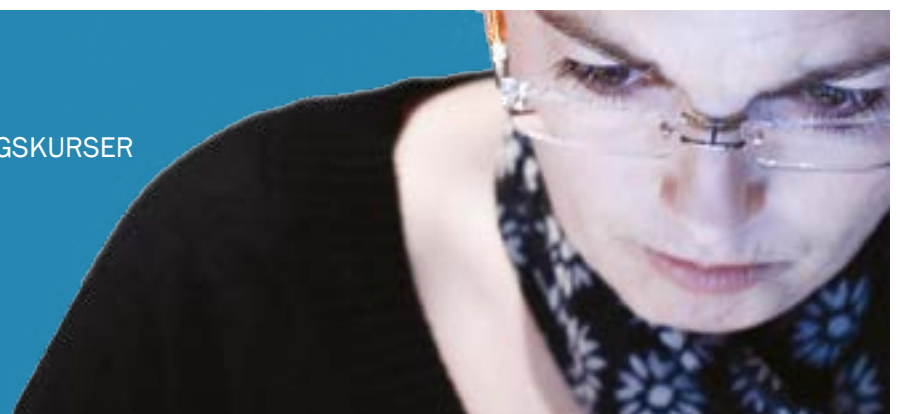
FJERNUNDERVISNING

VIDSTE DU AT DU I CAMPUS KAN TAGE EN LANG RÆKKE FJERNUNDERVISNINGSKURSER

- HELT GRATIS?

Et af kurserne, Prince2 Foundation er tilgængeligt frem til udgangen af marts 2013, så har du behov for at lære teorien til certificeringen, så er det nu du skal tilmelde dig. Du kan finde mere information på disse hjemmesider på internettet

<http://fels.dk> og <http://info-campus.dk>

NÅR MAN BLIVER VIRKSOMHEDS-OVERDRAGET

Hvordan er det gået med de omkring 300 medarbejdere, som for knap et år siden blev overdraget til Forenede Service?

AF CARSTEN RANDERS / FBE FOTO: CARSTEN RANDERS OG PREBEN K. RASMUSSEN

OVERDRAGELSE Det er nu snart et år siden, at Forenede Service overtog knap 300 medarbejdere fra Forsvarets Bygnings- og Etablissemestjeneste (FBE) i forbindelse med konkurrenceudsættelsen af etableringsdriften i Østdanmark. Netop nu er et lignende udbud i gang i Vestdanmark, men hvordan gik det med dem, der 1. april sidste år blev virksomhedsoverdraget? Omkring 75 af medarbejderne er ikke længere ansat ved

Forenede Service. Cirka en tredjedel af disse har selv søgt væk, er gået på efterløn eller på pension, oplyser Søren Brandis, kontraktansvarlig hos Forenede Service. - Vi har skullet tilpasse medarbejderstyrken til opgaverne, vi overtog fra forsvaret. Det har så vist sig, at der ikke har været opgaver nok til alle, da vi gik i gang. Vi har dog efterfølgende været så heldige at kunne tilbyde genansættelse til nogle, tilføjer Søren Brandis.

FBE's direktør, Hans J. Høyer, forklarer, at det samme ville være sket, hvis FBE skulle have løftet opgaven med

sit kontrolbud.

- Så ville vi også have været nødt til at tilpasse medarbejderstyrken i forhold til opgaver og kontrolbud. Derfor kunne medarbejderne ikke have været sikre på at kunne blive i forsvaret, selv om FBE skulle have løst opgaven. Det samme vil gælde ved vores nuværende kontrolbud i Vestdanmark.

Langt de fleste af FBE's tidligere medarbejdere er stadig ansat ved Forenede Service, og de deler gerne ud af deres erfaringer med at være en del af et udbud og blive virksomhedsoverdraget. ■

Keijo Siltan, 59 år
Før: Ledende cafeteriabestyrer på Flyvestation Skalstrup
Nu: Facility manager i Jonstrup, Skalstrup, Sj. Odde og Kongsøre

Den første tid ved Forenede Service oplevede Keijo Siltan som travl og kaotisk, selv om mange basisopgaver var de samme. Der kom nye koncepter og rutiner, og han skulle forholde sig til nye mennesker og en ny virksomhedskultur. Han har det fint med arbejdet i en virksomhed, hvor man skal have stor omstillingsevne og -parathed. Forenede Service har en mere flad struktur end forsvaret, og beslutninger bliver taget på det lavest mulige niveau. Her handler det om den daglige drift, hvor forsvaret har en mere hierarkisk organisation med tunge og ressourcekrævende arbejdsopgaver. Det oplever han dog er ved at ændre sig.

Tine Aabald, 34 år
Før: Ejendomsservicetekniker på Marinestation Kongsøre
Nu: Teamleder i Nord- og Vestsjælland med ansvar for simpelt vedligehold på 8-9 etableringer

Under udbuddet hodede spørgsmålene sig op for Tine Aabald, og der manglede konkrete svar. Og så var det irriterende at skulle registrere tid på selv de mindste opgaver i det sidste års tid. Hun følte sig hverken informeret oppefra eller fra nærmeste ledelse, og informationer skabte oftest flere spørgsmål end svar. Hun var en del af en gruppe på fire ejendomsserviceteknikere, og som den eneste fik hun at vide, at hun var omfattet af udbuddet, men hun fik ingen ordentlig begrundelse for, hvorfor netop hun var valgt. I dag føler hun sig heldig, for to af de tre andre blev fyret, da FBE efterfølgende skulle tilpasse sin organisation.

Sarah Roth Mikkelsen, 28 år
Før: Kok på Frederiksberg Slot
Nu: Kantineleder på Svanemøllen Kaserne

Sarah Roth Mikkelsen var kun med under en del af udbudsprocessen, da hun gik på barsel. Til gengæld var hun en af de få, der allerede dengang ytrede et håb om, at kantineområdet ville blive udliciteret. Hun følte, at det trængte til at blive set på med nye øjne, for ofte var det to skridt frem og fire tilbage. De positive forventninger i forhold til at blive udliciteret er blevet indfriet. Nu er det blevet til en kantinelederstilling med alt, hvad det indebærer af ansvar og løn. Der er en ekstra medarbejder i køkkenet, der bliver gjort mere ud af menuerne, og der bliver gjort meget ud af at leve op til Nøglehulsmærkningen.

Jette Nielsen, 50 år
Før: Serviceassistent i rengøringen på Almegårds Kaserne
Nu: Serviceassistent i rengøringen på Almegårds Kaserne

Under udbuddet var Jette Nielsen som tillidsmand med til rigtig mange møder, og selv om hun ikke havde regnet med, at FBE ville vinde udbuddet, så havde hun håbet det. I processen følte hun sig hele tiden godt informeret – også når der var forsinkelser. Da Forenede Service vandt, var hun og kollegerne nødt til at følge trop. Holdningen var, at det skulle have en chance, for man kan ikke kritisere noget, som man ikke har prøvet. 3F skrev godt nok meget negativt om Forenede Service, men i Jette Nielsens øjne er ingen firmaer perfekte, og man kan altid finde fejl.

Mødet under flådeøvelsen på Seychellerne mellem afrikanske og danske søofficerer bød på masser af udveksling både fagligt og personligt. Tilstedeværelse i regionen er en vigtig del af den danske strategi for kapacitetsopbygning i Østafrika. Foto: Thomas Jerichow og Trine Axelholm

AFRIKANSKE SØOFFICERER INDTOG IVER HUITFELDT

Årets første store øvelse for de danske instruktører ved den østafrikanske sikkerhedsorganisation EASF stod til søs med den danske fregat.

AF THOMAS JERICHOW / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

SEYCHELLERNE Østafrikanske søofficerer fra syv lande fik noget af en oplevelse, da de sidst i februar deltog i den første nordisk-ledede øvelse for østafrikanske søofficerer. Øvelsen var en del af den nordiske indsats for at støtte den østafrikanske sikkerhedsorganisation EASF (East Africa Standby Force), og den foregik på fregatten Iver Huitfeldt ud for Seychellerne.

Her blev de afrikanske officerer blandt andet trænet i internationalt samarbejde og stabsprocedurer.

- Danmark har en tostrengt strategi på området. Vi støtter de østafrikanske lande med penge, og så laver vi konkrete samarbejdsprojekter på stedet. Det er vigtigt, at vi møder

folk i deres hverdag og lærer konkret sømandsskab af hinanden, siger flotilleadmiral Jens Claus Hansen, der er chef for den internationale samarbejdsprogramsektion ved Forsvarskommandoen.

Fælles procedurer er vigtige

Han fulgte interesseret øvelsen ved Seychellerne, hvor de afrikanske søofficerer og deres nordiske instruktører trænedede procedurer i forskellige scenarier.

- Samarbejde og ens procedurer er vigtige, når man skal agere i en international sammenhæng. Derfor er det afgørende at træne det. I 2015 skal EASF være klar. Til den tid bliver vores samarbejde nøglen til succes, sagde oberst Gerard Sabiyumva fra Burundi under øvelsen.

De danske instruktører under øvelsen kom fra en række enheder i Søværnet og trænedede afrikanerne af to spor.

- Der har været et planlægningsspor og et praktisk spor, hvor vi har givet dem en række konkrete værktøjer, som man har brug for som chef, sagde orlogskaptajn Søren Nordby efter øvelsen.

Han er imponeret over de afrikanske søofficerers vilje og engagement, men han vurderer også, at de også må indstille sig på, at der er et stykke vej endnu, før de kan fungere som en international maritim stab.

Næste øvelse med deltagelse af de nordiske instruktører ved den østafrikanske sikkerhedsorganisation er øvelse Jinja, der afvikles i Uganda i maj. ■

Forsvarsakademiets

Uddannelseskongference

22.-23. maj 2013

Få indsigt i den nyeste udvikling på uddannelsesområdet i forsvaret. Læs mere på www.fak.dk

UNGE KONSTABLER I ERFARNE HÆNDER

Stabs- og Logistikkompagniet ved ISAF 16 er en sammensat enhed med både erfarne og uerfarne soldater fra forskellige tjenestesteder. For at binde det hele sammen er garvede overkonstabler blevet rustet til at agere læremestre for de unge konstabler.

AF KAPTJAN PER B. JØRGENSEN / 1. BRIGADE

VEJLEDNING Levering af forsyninger og materielgenstande på rette tid og sted og i den rette mængde kræver både planlægning, forberedelser og håndlag.

For at give soldaterne et fuldt overblik over, hvad det kræver at forberede og pakke forsyninger til DANCON's øvrige enheder, skal transportdelingen Stabs- og Logistikkompagniet ved ISAF 16 indøve alt til mindste detalje. For pakning af "flatracks" er en videnskab helt for sig selv. Der skal styr på alt fra vanddunke, lastbildæk, ammunition i kasser til en gaffeltruck. Det hele skal med remme og kæder spændes rundt om de forskellige genstande på sindrig vis.

Lige så blandet som godset er på de enkelte 'flatracks', lige så blandet er folkene i delingen. Her er folk fra både Trænregimentet og DANIOLOG. Her er folk fra stående styrke og fra hærens reaktionsstyrke-uddannelse.

Garvede brobyggere

Men specielt spændet fra meget erfarne soldater fra konstabelgruppen til de helt unge konstabler med en basisuddannelse og en påbegyndt reaktionsstyrkeuddannelse i rygsækken stikker ud. For at få enderne til at mødes, har kompagniet rustet de garvede overkonstabler, så de er i stand til at

At laste 'Flatracks' kræver ekspertise. Og fast-surringen står sin prøve ved på- og aflæsning. Foto: Per B. Jørgensen

løfte opgaverne som læremestre. Et tiltag som er blevet godt modtaget hos de erfarne overkonstabler.

- Det er en fin måde at anerkende os på og værdsætte de ting, som vi er gode til. At være transportmand kræver mange for-

skellige færdigheder ud over det rent soldatermæssige samt, at man er i stand til at tage ansvar og løse opgaver selvstændigt, siger A. H., der er overkonstabel med otte udsendelser bag sig.

Glad for erfaringen

Sammen med de andre overkonstabler har han gennemgået en uddannelse, der gør dem i stand til at virke som hjælpeinstruktører og vejledere for de helt unge konstabler. Og overkonstablernes rolle som læremestre er også faldet i god jord hos de unge konstabler.

- Vi er blevet godt modtaget, og jeg synes, jeg kan trække på de erfarne overkonstabler, fortæller konstabel Hedegaard, der er i gang med hærens reaktionsstyrkeuddannelse.

Den unge konstabel medgiver, at den nye konstruktion krævede lidt tilvænning. - I starten stak vi fingeren i jorden og holdt lidt igen for ikke at virke frembrusende, men vi blev hurtigt inddraget som ligeværdige kolleger, siger Hedegaard.

Også overkonstabel A. H. er tilfreds med processen omkring de unge konstabler.

- De unge er i en form for mesterlære - vi gamle er her primært for at oplære dem. De er meget lydhøre og tager godt fra i forhold til det, vi formidler til dem, fortæller A. H. ■

Læs nyheder på Forsvarets hjemmeside forsvaret.dk

FORSVARETS UDDANNELSER ANSØGNINGSFRISTER

AKTUELLE

KATEGORI	UDDANNELSE	ANSØGNINGSFRIST
FAGLÆRT	Elektronikfagtekniker, hæren og søværnet	2. april 2013
FAGLÆRT	IT-supporter, hæren	2. april 2013
FAGLÆRT	Automatiktekniker, søværnet	2. april 2013
FAGLÆRT	Forsynings- og lagerekspedient, hæren	2. april 2013
FAGLÆRT	Lastvognsmekaniker, hæren	2. april 2013
SPROG	Sprogofficer (russisk/farsi), værnsmænd	15. april 2013
LEDER	Militærpoliti, hæren	29. april 2013
KOMMENDE		
KATEGORI	UDDANNELSE	ANSØGNINGSFRIST
SPECIALSTYRKER	Jægersoldat, hæren	1. juni 2013
SPECIALSTYRKER	Frømand, søværnet	1. juni 2013
SPECIALSTYRKER	Slædepatruljen Sirius, Arktisk Kommando	1. juni 2013

Grundlæggende uddannelser som FPT/RA2 udbyder på forsvaret.dk/uddannelser

LÆS MERE OG SE ØVRIGE ANSØGNINGSFRISTER PÅ FORSVARET.DK/UDDANNELSER

Hæder til ildsjæl

ANERKENDELSE: Forsvarets Idrætspris 2012 blev tildelt seniorsergent Jes Mose Jensen fra Trænregimentet. Prisen er tildelt for fremragende indsats både som leder og for egne individuelle præstationer.

- At få denne pris er helt fantastisk. Det er det bedste, der er hændt i mit arbejdsliv, siger Jes Mose Jensen. I 2012 har Jes Mose Jensen været formand for Aalborg Kaserners idrætsudvalg, hvor han som leder har opnået bemærkelsesværdige resultater i samarbejde med alle enheder. ■

Otte lejligheder til veteraner

VETERANER: Otte et-værelses lejligheder står per 1. marts klar til tidligere udsendte soldater ved KFUMs Soldaterhjem i Hvorup. Boligerne skal sammen med det eksisterende soldaterhjem give gode rammer for, at soldaterne kan komme videre med tilværelsen efter en turbulent periode. For et halvt år siden blev fire rekreative boliger taget i brug ved KFUMs Soldaterhjem i Holstebro, og der er venteliste på at komme til at bo her. Der er planlagt opførelse af soldaterrekreative boliger i Høvelte ved Livgardens Kaserne. ■

DET ER NÆSTEN SOM I FORSVARET

Veteranhjemmet drives udelukkende af frivillige, som sørger for, at der er åbent døgnets 24 timer hele året rundt, og der er ingen ansatte.

FAKTA

DANSKE VETERANHJEM

Danske veteranhjem er placeret i København, Aalborg og Fredericia.

Veteranhjemmene er som udgangspunkt ikke behandlingssteder, men fristeder for veteraner – både de mange, der kommer styrket hjem, og dem med behov for hjælp, kan komme.

Veteranhjemmene er for alle, der har været udsendt af staten også sygeplejersker, læger, nødhjælpsarbejdere, politifolk og så videre.

De fleste besøgende er pårørende og tidligere soldater fra Cypern, Gaza, Balkan, Irak og Afghanistan.

Aldersgruppen spænder fra folk i 20'erne til sidst i 60'erne.

Veteranerne bliver ikke registreret.

Veteranhjemmets frivillige bistår med kontakt til fagfolk, offentlige myndigheder med videre.

Skulle en veteran have brug for et sted at være i en kortere periode, kan veteranhjemmet også hjælpe med det.

WWW.VETERANHJEM.DK

Veteranhjemmet i København døjer med, at alt for få ved, hvad de kan tilbyde.

TEKST OG FOTO: FLEMMING DIEHL / FMT

VETERANER

- Vi ser det ofte. De går forbi huset et par gange, før de tør komme herind. Og når de kommer herind for første gang, er de meget forsigtige. For nogle tror, at de vil blive mødt af folk, der sidder og savler, ikke har arme og ben, eller at det kun er for gamle. Det er ikke tilfældet, siger Toke Thanning, der selv er veteran, men nu også vært i huset, der døgnet rundt byder på kaffe eller logi til alle, der har været udsendt af staten.

- Det er jo helt normale gutter, der kommer her. Ok - nogle har posttraumatisk stress og nogle er handicappede, men for langt de fleste er Veteranhjemmet et mødested, hvor man kan komme og hygge med kollegaer, venner og pårørende, samt møde nye venner.

Det faktum gør, at nye ret hurtigt løsner op, når de finder ud af, at kammeratskabet og respekten for hinanden er meget høj.

Ensomheden lurar

Toke, der selv var udsendt til Irak i 2007, har udover en udsendelse som soldat også en depression i bagagen, og han kender derfor til en af de udfordringer, som tidligere udsendte kan kæmpe med. Har man fået posttraumatisk stress, kan det nemlig være

en gigantisk hurdle at opsøge samværet med andre mennesker. Så ensomheden lurar, og det er netop en af grundene til, at veteranhjemmet eksisterer.

- Har man posttraumatisk stress hjælper det at få snakket om de svære ting. Det kan dog være svært at tale med nogen, der ikke selv har prøvet at være udsendt, for så skal man virkelig male det helt store maleri. Det kan være stressende, irriterende, og så undlader man ofte at sige noget. Men hernede kan man møde andre, der har prøvet det samme. De er måske ikke fra samme enhed, men det er nu ofte, at man har fælles bekendte, da man jo lige kender nogen, som kender nogen.

En anden mands sko

Man behøver nu langt fra at have problemer for at komme her. Pårørende til nuværende udsendte kommer her også, så de for eksempel kan få forklaret, hvad det vil sige at være udsendt, forklarer Christina Hviid Mailund. Hun er til daglig sektionschef i Forsvarets Materieltjeneste. Og så er hun med i Veteranhjemmets bestyrelse og er en af de frivillige værter.

- Vi har også fem værelser, hvor veteraner kan overnatte. Det kan være for en eller flere nætter, og det eneste det koster, er en

Vi er jo egentlig bare en SFO for tidligere udsendte. Man kommer her for at hygge, snakke og være sammen med ligesindede. Tonen kan være hård, men kærlig, og stemningen og sammenholdet er ligesom i forsvaret. Men det er jo heller ikke så sært - for en stor del af de, der kommer her, er fra forsvaret.

Toke Thanning

vært

Veteranhjem København

times rengøring eller en halv times fysisk træning plus en halv times rengøring.

Værelserne er hovedsagelig beregnet til dem, der er på besøg i byen, og ikke har noget sted at overnatte.

- Det er dog også til de veteraner, som kommer hjem og opdager, at en anden mands sko står i entréen, eller til dem, der i en periode ikke lige har til huslejen. Der kan være mange gode eller tragiske årsager til, at man lige mangler et sted at overnatte, men her kan vi hjælpe, siger Christina.

Mangler frivillige værter

Veteranhjemmet klarer sig økonomisk via blandt andet tilskud og fonde.

- Man vil jo altid gerne have flere penge, men det kører rundt. Dog mangler vi altid værter. Og man kan være vært, uanset om man er ansat i forsvaret eller ej, om man er kvinde eller mand, og ung som gammel. Vi vil gerne være lidt i stil med KFUM-hjemmet, soldaterne kender, og vi har mange aktiviteter, blandt andet holder vi juleaften, mortensaften, har fisketure, marchture, løbeklub. Ja - vi er meget aktive, pointerer Christina. ■

ANBEFALINGER TIL ET GODT TRÆNINGSPROGRAM

TIP 1

Det skal opbygges, så det udvikler præcise egenskaber, som er afgørende for præstationsevnen i den eller de discipliner, man ønsker at forbedre.

TIP 2

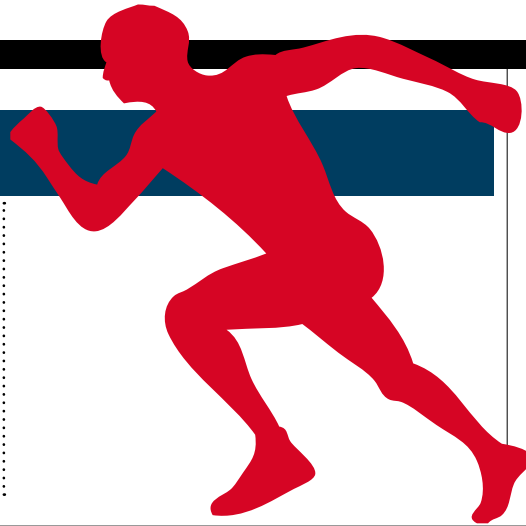
Det skal være afvekslende.

TIP 3

Det skal sammensættes, så det samtidig minimerer risikoen for skade.

TIP 2

Det skal nøje tilpasses den enkelte udøvers fysiske og psykiske niveau.

”

Skydning er en mental sport, der kræver ro og overblik

Sergent Rikke Kjeldgaard Jensen

Følg forsvaret på **facebook**

Forsvarets app er testvinder

Forsvarets APP 'Træn med forsvaret' fik i februar-udgaven af træningsbladet Aktiv træning 5 ud af 6 stjerner. I konkurrence med 10 andre APPS i denne kategori - fik forsvarets APP som den eneste kun positive kommentarer.

TRÆNING: Applikationen her er faktisk lavet til soldater, der ønsker at holde formen under trøjen. Men ganske som boksetræning er godt, selvom du ikke er bokser, kan du sagtens udnytte dette meget velfungerende program uden at være soldat. Sådan skrev Aktiv træning om Appen og tilføjede, at:

- Appen er opbygget, så alle kan være med. Du kan vælge mellem forskellige øvelser og endda få dem vist med video eller grafik. Applikationens force er dens enkelhed og dens evne til at holde styr på din træning. Det foregår med militær præcision, og appen giver dig fx besked, hvis det er lidt for længe siden, du sidst har trænet. Det er med andre ord både motiverende og med en let løftet pegefingertil de dovne.

Du kan vælge mellem forsvarets øvelser og et helt øvelsesbibliotek. Det er fint. Du finder også styrkeprogram, kondi og allround. Kort sagt alt, hvad du har brug for, når du vil holde dig i form og ikke har et træningscenter i nærheden.

Konklusion: Et virkelig gennemført og omfattende træningsprogram, der kommer godt omkring og har noget at tilbyde alle, uanset om du er begynder eller elite.

Krystalklar anbefaling herfra! ■

KRONEN PÅ VÆRKET

Som de første i NATO har det danske forsvars tandlæger indført kvalitetsstyring. Forsvarstandplejen har den 14. december fået sit ISO 9001-certifikat, der blåstempler den kvalitetsstyring, som tandplejen har arbejdet på at indføre i flere år.

AF MARTHA MADSEN / FSU

TANDPLEJE

Stabstandlæge Adi Løie har sammen med sine medarbejdere brugt flere år på at gøre kvalitetsstyring til et værktøj, som Forsvarstandplejen kan bruge i hverdagen.

Sammen har de udarbejdet en elektronisk kvalitetshåndbog, der beskriver, hvordan alle tandplejens opgaver skal løses: hvilke behandlinger udfører de, hvordan og med hvilke materialer udfører de dem, hvordan bliver proceduren registreret efterfølgende, hvordan bliver affaldet i sidste ende bortskaffet, og hvem har ansvaret for hvilken opgave og så videre.

- Jeg er meget stolt over, at alle vores medarbejdere har deltaget så aktivt og i fællesskab har bidraget til denne

proces, siger Adi Løie.

Alle tandplejens medarbejdere kan slå op i håndbogen, ingen behøver være forvirrede over deres ansvarsområde, eller hvilke materialer eller procedurer, som er sanktionerede af ledelsen.

Et stort arbejde

Arbejdet med kvalitetsstyring har trukket tænder ud for tandlægerne og klinikassistenterne. Kvalitetsstyringen og håndbogen gør livet på klinikkerne nemmere, men at udarbejde håndbogen og indføre nye arbejdsgange har været et stort og tidskrævende arbejde, som de skulle udføre mellem patienterne. Det har dog været det værd.

- Det er desuden et godt signal at sende; at vi har styr på kvaliteten og hygiejnen, fortæller Helene Banner, der tidligere

var tandlæge på Vordingborg Kasernes tandklinik.

Tandklinikernes medarbejdere har nu på et skema, hvornår en opgave skal løses, og hvem der skal løse den. De behøver ikke diskutere det, eller presse opgaven ind i en pause mellem patienter. - Det er fantastisk, at vore tandklinikker har så højt et kvalitetsniveau, og som de første i NATO er blevet ISO-certificeret. Det er resultatet af en langvarig og meget dedikeret kvalitetssikringsindsats af alle medarbejdere inden for forsvarstandplejen. Det har været et rigtig hårdt arbejde, som nu, hvor målet er nået, har krav på den absolut største respekt - det er rigtig godt gået. Et stort tillykke til Forsvarstandplejen, siger generallæge Erik Darre, chef for Forsvarets Sundhedstjeneste, hvor Forsvarstandplejen hører til. ■

FAKTA

DIREKTIV FOR IMPLEMENTERING AF INITIATIVER I FORHOLD TIL MÅLRETNING AF SUNDHEDSOMRÅDET SOM FØLGE AF FORSVARFORLIG 2013-2017:

Flyve- og dykkermedicinsk virksomhed fortsætter, ligesom personel, der står til udsendelse i internationale operationer, herunder personel, der indgår i enheder på højt beredskab, fortsat skal være helbredsundersøgt inden udsendelse, herunder tandlægeligt og med vaccinationer. Herudover skal personel til sejlende tjeneste også fremover være helbredsundersøget. Ligeledes skal specialoperationsstyrker fortsat helbredsundersøges.

Baglandet:

”

For sytten hvor jeg hader det her afsavn.

Maria Dyrlov Schjoldager hustru

AF SUSANNE BLOMQVIST / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

De sidste flyttekasser venter stadig på at blive pakket ud i det nye hus i Trekroner. Men den slags har lange udsigter, når man både skal passe tre børn og et fuldtidsjob. Alene. Maria Schjoldagers mand er i Adenbugten for tredje gang på tre år.

- Jeg er lidt misundelig på dem, der har et normalt liv. Jeg afleverer børn, jeg henter dem, jeg handler. Jeg gør det hele. Jeg kan godt forstå, at min mand er fascineret af søværnet, men gud, hvor jeg også hader det ind imellem. Så ville jeg ønske, at han havde et 8-16 job, fortæller Maria Schjoldager.

Udsendelserne har været en fast del af familiens liv i årevis. Derfor har de valgt at bosætte sig i Trekroner – med fuldt strategisk overlæg. De to sæt bedsteforældre er tæt på, og job, skole og institutioner ligger indenfor en radius på fem kilometer.

Alt sammen noget der letter hverdagen.

- Man vokser jo med opgaven, og jeg synes ikke, det er helt så slemt mere. Men da jeg punkterede forleden oppe ved Brugsen med alle mine indkøbsposer og skulle hjem og holde børnefødselsdag, var jeg altså presset. Så ringede jeg til min far, smiler Maria Schjoldager.

Maria og Henrik har ingen faste aftaler om kontakt. Men de mailer ofte til hinanden i løbet af dagen og taler sammen næsten hver aften via skibets IP-telefon. Selv om der ikke altid er lige meget at sige.

- Jeg savner én af sparre med, så jeg deler de praktiske problemer i hverdagen med ham, selv om der ikke er meget, han kan gøre. Han skal vide, hvor hårdt jeg har det. Sådan tror jeg, at jeg tænker. Vi taler ikke så meget om hans liv. Han vil bare gerne vide, hvordan vi har det. Lige nu skal Sofus til at smide bleen, og det vil han gerne følge med i, siger Maria Schjoldager.

Nogle dage står børnene i kø for at tale med deres far.

Maria Dyrlov Schjoldager er 39 år, farmaceut og mor til tre børn på 3, 6 og 7 år. Hun er gift med Henrik, kaptajnløjtnant i søværnet, som lige nu er udsendt med Iver Huitfeldt til Adenbugten.

Foto:
Susanne Blomqvist

Andre dage gider de ikke. Selv om de har prøvet at undvære ham mange gange før, så er afsavnet det samme. De glæder sig til, at han kommer hjem i april.

- Det hænger børnene ud af halsen nu – specielt den store på syv. Men forleden, da vi sad i bilen, sagde han ”vi har det jo egentlig godt, mor”. Så blev jeg glad, for det er ham, jeg er mest bekymret for, forklarer Maria Schjoldager.

Lige nu glæder hun sig over udsigten til, at hendes mand skal blive på land et par år. For selv om livet bliver nemmere og nemmere for hver gang, Maria og børnene er alene, så er der stadig omkostninger ved udsendelserne.

- For sytten hvor jeg hader det her afsavn. Det er lige meget, hvor godt du klarer det. Når børnene sover, og du sidder der alene i sofaen, så kommer det snigende. Men jeg ved, at jeg kan, og jeg synes faktisk, at vi har et spændende liv, fortæller Maria Schjoldager. ■

HISTORIEN KORT

Køb en stillingsmand

Klippinge,
Stevns,
december 1862

Niels Pedersen skal til at indkaldes som værnepligtig.

Hans mor:

Skal vi ikke stille for dig, min dreng, for det er dog vist strengt at være soldat.

Niels Pedersen:

Nej. Den lod, der er mig tildelt, den vil jeg også have.

2. JANUAR 1863 tog Niels Pedersen af sted mod Slesvig, og han deltog i krigen 1864 som menig i 4. Dragonregiment.

Niels Pedersens mor foreslog at købe en stillingsmand, så Niels Pedersen slap for værnepligten.

Det kunne man indtil 1867, hvor denne ordning blev afskaffet.

UNIFORMEN

Flyvevåbnets distinktioner

1 De danske faldskærmsvinger stammer tilbage fra begyndelsen af 1960'erne, da Jægerkorpsset blev oprettet. På det tidspunkt havde de første jægere lige været på kursus i Storbritannien, og de var nu selv blevet i stand til at lave en tilsvarende uddannelse i Danmark.

2 Der findes to typer. En med blå baggrund og en med rød. Den blå får soldaten efter at have gennemført den grundlæggende faldskærmsuddannelse ved Jægerkorpsset, mens den røde først kan pålægges uniformen efter fritfaldsuddannelsen.

3 For jægersoldater og frømand er begge uddannelser obligatoriske, mens alle linjeofficerer i Hæren får den grundlæggende uddannelse. For officerernes vedkommende var det en aktivitet, der kom på skoleskemaet ved forsvarsordningen i 1973, hvor man skulle finde på noget, der kunne afløse ridekurset, der faldt bort samme år.

CHEFEN LÆSER

EN KONSTRUKTIV NYHED

Redigeret af Ulrik Haagerup

LÆS På Københavnske Bibliotekers hjemmeside har jeg lige bestilt antologien, der er redigeret af DR's nyhedsredaktør Ulrik Haagerup. Bogen debatterer, om traditionel nyhedsjournalistik er til gavn for samfundet, og hvordan man kan gentænke pressens rolle. Den har indlæg af blandt andet Bertel Haarder, DR's bestyrelsesformand Michael Christiansen og tidligere direktør i Tryk Stine Bosse.

PRÆSIDENTENS MAND

Ted Sorensen

LÆS I julegave fik jeg Ted Sorensens selvbiografi "Præsidentens mand". Han var personlig rådgiver for John F. Kennedys og skrev de fleste af Kennedys store taler. Ted Sorensen regnes af mange for en af de bedste taleskrivere og rådgivere nogensinde. Både fra et fagligt og personligt synspunkt er det fascinerende at læse om de tos tætte venskab og parløb gennem historiske begivenheder som blandt andet Cuba-krisen.

FØRSTEHJÆLP TIL BØRN OG SPÆDBØRN

Henrik Torup

LÆS Jeg er forholdsvis nybagt mor og har som så mange andre forældre erfaret, at det at bekymre sig for sine børn simpelthen er et grundvilkår. Så i et forsøg på at være så godt klædt på som muligt, hvis uheldet – 7-9-13 – skulle være ude, har jeg erhvervet "Førstehjælp til børn og spædbørn". Men da den jo gennemgår alle mulige frygtelige ting, som ens barn kan komme ud for, er spørgsmålet, om jeg i virkeligheden ikke bare gør mig selv mere bekymret ...

Pernille Hebsgaard Rohdemeier

chef,
Forsvarskommandoens
Kommunikationsafdeling

FØLG
FORSVARET
PÅ

facebook.

Ud igen:

”
Jeg kan ikke se mig selv gå i land.

Jens Grau er 42 år marinespecialist

AF SUSANNE BLOMQVIST / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

To måneder i Grønland og to måneder i Danmark. Sådan er hverdagen for marinespecialist Jens Grau. Lige nu er han hjemme, fordi inspektionsfartøjet Knud Rasmussen har været en tur på værft. Men om få dage går turen igen nordpå.

- Nu skal vi tilbage til dagligdagen. Jeg bor jo i Danmark, men jeg føler også, at jeg skal hjem til Grønland. Denne gang glæder jeg mig endnu mere til at komme af sted, fordi vi har ligget stille i Frederikshavn så længe, fortæller Jens Grau.

Det er efterhånden 20 år siden, at Jens Grau for første gang kom til Grønland. I 13 år var han en del af besætningen på den lille kutter Agpa, men så skulle der ske lidt mere.

- Jeg ville gerne prøve noget nyt, for at det ikke skulle være den samme trummerum. Derfor var det kærkomment, da vi fik Knud Rasmussen og Ejnar Mikkelsen. Vi

laver egentlig det samme, men indpakningen er ny, og forholdene om bord er meget bedre, forklarer Jens Grau. Familien har det fint med, at Jens er væk halvdelen af året. Til gengæld har han også seks måneder fri og dermed masser af tid og overskud til de 20 tønder land og 15 heste hjemme på gården i Frederikshavn. Jens' kone er vokset op med en far, der sejlede i handelsflåden, så hun er vant til livet med en sømand. Men nu er der børnene på tre og fem år at tage hensyn til.

- Det er helt klart blevet sværere at tage af sted. Jo ældre de bliver, jo sværere bliver det. Jeg har fået mine børn i en sen alder, og når de begynder at græde, når jeg skal af sted, så er det sgu ikke sjovt! Men det gør ikke så ondt, at jeg tænker, at ”nu bliver jeg nødt til at gå i land”. Så var det mig, der ville græde, siger Jens Grau.

Det er mangfoldigheden af opgaverne om bord, der gør, at Jens ikke bliver træt af jobbet. Han er dækgast, fører på SAR-både, skibsdykker og fiskeriassistent. Hverdagen går med så forskellige ting som

redningsaktioner, fiskeriinspektion og udlægning af deporter til Sirius-patroljen. Den grønlandske natur trækker. Ligesom de dage hvor arbejdet i helt særlig grad giver mening.

- Det bedste er, når vi redder liv. Jeg kan huske en gang, hvor vi havde reddet nogle fiskere, der virkelig troede, at de skulle dø. Så kom der en fremmed dame op til mig i en butik og omfavnede mig. ”Tak fordi du reddede min bror”. Så synes jeg, at jeg laver noget, man kan tage og føle på, fortæller Jens Grau.

Det eneste, han måske kunne savne, er en lille tur til varmere himmelstrøg. At være med i Aden-bugten - bare én enkelt gang for at prøve det. Ellers vil han holde fast i livet nordpå og afvekslingen mellem Frederikshavn og Grønland.

- Jeg vil gerne blive ved, til jeg skal pensioneres. Så længe jeg kan, og mit helbred holder, så bliver jeg ved med at sejle. Jeg kan ikke se mig selv gå i land, siger Jens Grau. ■

Jens Grau er 42 år og marinespecialist. Han har sejlet i Grønland i 20 år og har kone og to små børn hjemme i Frederikshavn.

Foto: Susanne Blomqvist

MONUMENTET DEN TAPRE LANDSOLDAT

1858

Mindesmærket ”den tapre landsoldat” er verdens første over den ukendte soldat. Bronzestatuen markerer sejren over den slesvig-holstenske hær i slaget ved Fredericia 6. juli 1849, og den blev afsløret ni år efter begivenheden 6. juli 1858. Allerede seks dage efter slaget udsendte fem mænd et opråb om en landsindsamling til en statue: ”Den ædle kamp er ført, det ædle blod er udgydt for det hele folk, og således bør også mindesmærket rejses, med tak til de sejrige mænd”, står der blandt andet i opråbet.

Kunstneren var Herman Vilhelm Bissen. Hans motiv med den menige soldat hænger nok sammen med indførelsen af den almindelige værnepligt med grundloven 5. juni 1849, hvorefter forsvaret af Danmark blev et mere folkeligt anliggende. Samtidig var ved slaget ved Fredericia ikke særligt godt ledet fra de danske generalers side, og derfor var det i høj grad de menige soldaters mod og høje moral, der gjorde udslaget. Den nationalliberale politiker Orla Lehmann og Fredericias borgmester Mourier holdt taler ved indvielse. Borgmesteren sagde her, at 6. juli skulle være Fredericias højtidssdag, og dagen er herefter næsten hvert år blevet fejret.

To gange har statuen været truet af krigshandlinger. I 1864 ville preusserne tage den som krigsbytte, men heldigvis var det deres allierede - østrigerne - som besatte Fredericia, og de lod mindesmærket stå. I årene 1940-45 var tyskerne mere ligeglade med landsoldaten. De insisterede dog på at lægge krans på 6. juli dagen. I krigens sidste måneder blev monumentet beklædt med mursten for at beskytte det mod allierede bombardementer.

FORSVARSKANALEN.TV
ET UNIVERS AF HISTORIER FRA DEN MILITÆRE VERDEN

KOMMENTAR

Farvel til hærens bedste job

Til april forlader jeg chefjobbet i hæren. Alle i forsvaret bliver ind imellem ramt af rotation, og nu er det altså min tur. Det bliver rigtig trist at tage afsked med hærens bedste job, men jeg gør det med bevidstheden om, at jeg efterlader en hær, som til stadighed er under forandring, men hvis resultater jeg har fulgt tæt de seneste tre år. Jeg har et billede på nethinden, hvor der står en lille håndfuld danske mentorer ved siden af tusinde nyuddannede afghanske soldater, som med vores hjælp er blevet i stand til at tage vare på deres eget land. Det billede understreger perspektivet i vores opgaveløsning. I eksemplet er det kapacitetsopbygning, men det samme gælder kampindsatsen.

Efter næsten tre år i chefstolen ser jeg tilbage med tilfredshed på udviklingen i Afghanistan med markant færre dræbte og tilskadekomne, færre hændelser generelt – IED'er og ildkampe – men der er stadigvæk meget vanskelige og risikofyldte opgaver forude. Fagligt er der en rivende udvikling inden for taktisk efterretningstjeneste og for at mindske truslen fra IED'er. På forligssiden glæder jeg mig over, at værnepligten blev bevaret, og at vi har fået sat skub i anskaffelse af nyt materiel blandt andet nye pansrede mandskabsvogne. Det har også været vigtigt, at vi sammen fik talt ud om den – efter min mening misforståede – opfattelse af et modsætningsforhold, der lå implicit i indlægget "Er du mand nok til at være chef" fra en kreds af yngre officerer. Endelig glæder jeg mig over afslutningen på nogle auditsager omkring operative beslutninger i missionsområdet – sager, som skulle undersøges, men næppe være blevet ført i retten, som de blev.

Hæren er der, når der ikke er nemme løsninger. Sådan har det altid været. Det vil vi med sikkerhed også opleve fremadrettet set i lyset af nu 20 års uafbrudte operationer. Den økonomiske krise kradser, og det politiske ambitionsniveau er måske lige nu vigende. Men verden bliver ikke et sikrere sted af at blive fattigere – tværtimod.

Vi skal være klar til at gå ind i næste opgave og bruge tiden effektivt og fornuftigt, inden det går løs igen. Og det kommer til at gå løs igen, for verden har ikke grundlæggende forandret sig – desværre kan man sige.

Agner Rokos
generalmajor
chef, Hærens Operative
Kommando

STAFETTEN

Ved du, hvad dine kollegaer i hele forsvaret laver? I Stafetten stiller vi spørgsmål om dit job, og du sender stafetten videre.

JEG BLIVER I HVERT FALD UDFORDRET

Gevær 3 er sygehjælper både, når der er sårede under en operation, og når kammeraternes klamme tæer skal efterses. Overkonstabel Kenneth på 22 år er gevær 3 i 3. deling i Odin COY på ISAF 15.

AF PRESSEOFFICER S. O. VESTERGAARD / ISAF 15

STAFETTEN

- Min funktion går ud på at være gruppens sygehjælper. Hvis en mand kommer til skade, er jeg spydspidsen – first on scene-behandleren.

Når vi ikke er ude på en opgave, men går inde i lejren, er jeg med til at styre og kontrollere hygiejnen og i det hele taget sørge for, at folk har styr på deres shit i forhold til hygiejnen. Derudover hjælper

jeg med at koordinere uddannelsen i TSE (Taktisk Sanitetstjeneste for enkeltmand, red.) sammen med de andre sygehjælpere – og selvfølgelig komme med pointers generelt.

Fed udfordring

Kenneth er utrolig glad for den uddannelse, han har gennemgået som sygehjælper og sin opgave som gevær 3.

- Det er en fed udfordring, da der er meget at holde styr på, og man skal kunne handle hurtigt under pres i stressende og ekstreme situationer. Det er en superfed stilling, og jeg bliver i hvert fald udfordret – og det, jeg søger herinde, er udfordringen. Det er det

bedste ved min funktion.

En gevær 3 skal være indstillet på at skulle behandle mennesker, der har været ude for alvorlige kampskader.

- Det værste ved at være gevær 3 er selvfølgelig de ting, man kommer ud for, som for eksempel de bortsprængte lemmer. Jeg har oplevet døde mennesker på ladet af en Toyota og en afghansk soldat, som havde fået sprængt benet af, så der kun var knogler tilbage. Sådan nogle ting er mega-ærgelige. Men man tænker tingene igennem, og så må man komme videre. Det er en krigszone vi er i, og så må man tage det med. Men man skal være forberedt på det – især som sygehjælper.

Klamme fødder

Som sygehjælper behandler han også mere dagligdags småskavanker hos soldaterne.

- Derudover skal jeg kigge på kammeraternes klamme fødder en gang i mellem, når de har en eller anden dårligdom. Det er noget af det værste ved at være sygehjælper.

Det afholder dog ikke Kenneth fra forsvaret, og han har planer om at søge ind i Frømandskorpset.

- Det, jeg elsker ved forsvaret, er udfordringerne, og derfor vil jeg også være frømand – så må vi se, hvad tiden bringer. ■

Spørgsmålet

Hvad laver en indkøber i FMT?

BAG OM MEDALJERNE

Forsvarets medalje for International Tjeneste Kosovo

Indstiftet 7. december 2009

Forsvarets Medalje for International Tjeneste tildeles militært og civilt personel forsvaret, der har ydet en fortjent international indsats. Medaljen kan tillige tildeles andre danskere såvel som udlændinge, der har ydet en særlig fortjent international indsats. Tildeling af medaljen foretages af forsvarschefen.

Tapperhedskorset

Indstiftet 14. november 2011

Tapperhedskorset tildeles militært og civilt personel i forsvaret som under kamphandlinger har ydet en ekstraordinær tapper indsats. Indsatsen skal være af en sådan karakter, at den pågældende har handlet uegennyttigt i en åbenlyst meget farlig situation. Indsatsen bærer præg af en spektakulær handling til gavn og hjælp for andre, og med det formål at fremme løsningen af en vigtig opgave eller redde andres liv. Tapperhedskorset tildeles af Forsvarschefen.

PROFILEN

HESTE MOD TRAUMER

Psykiater Anne Bitsch-Larsen bygger et nyt center i Hogager, hvor heste skal hjælpe med at rehabilitere psykiatriske patienter.

Psykiater Anne Bitsch-Larsen har taget heste i brug for at give veteranerne mere glæde og mindre stress. Foto: privat

AF NIELS STOKTOFT OVERGAARD/ HOK

VETERANER Heste kan bruges til andet end at ride på. En lille gruppe soldater med ar på sjælen fra krig er gået i gang med et forløb i en ridehal. De går rundt på jorden mellem hestene og skal – overværet af en psykiater – løse forskellige opgaver blandt andet at få kontakt med dyrene. Senere skal psykiatriske patienter og andre prøve det samme.

Det er overlæge og psykiater Anne Bitsch-Larsen fra Holstebro, der tager udenlandske metoder i brug for at rehabilitere mennesker med psykiske problemer. I første omgang har hun lejet en ridehal. Senere skal arbejdet flyttes til Center for Psykisk Rehabiliter-

ing, som Anne Bitsch-Larsen vil bygge i landsbyen Hogager vest for Holstebro.

Psykiateren har kontakt med veteraner i hele landet. Gennem samværet med hestene skal de genopbygge blandt den emotionelle kontakt, som har lidt skade.

Samarbejdet med løse heste kan ikke bare bruges til egentlige psykiatriske patienter, men også til mennesker ramt af stress og depression. I udlandet anvendes metoden også til lederuddannelse, coaching og teambuilding.

I Hogager afvikles hvert år et af landets største hestemarkeder, men det er nu ikke derfor, Anne Bitsch-Larsen har valgt landsbyen. Hendes far boede i byen, og ved siden af hans hjem lå der et stykke meget

anvendeligt jord. Hun har til projektet fået et tilskud på 450.000 kr. fra LAG Holstebro – den hidtil største udbetaling fra den EU-støttede aktionsgruppe for udvikling af landdistrikter. Nu er hun i gang med at finde investorer og skal blandt andet mødes med Højteknologifonden.

Anne Bitsch-Larsen vil gerne være med til at udvikle psykiatrien med nye tilbud. Hun tror på terapien i omgangen med heste, men savner dansk forskning. Derfor har hun allerede fået kontakt med professor Andrew Moskowitz fra Psykologisk Institut på Aarhus Universitet og fået tilskud fra Styrelsen for Forskning og Innovation til et projekt. ■

Soldater kan gennem kontakten med heste genopbygge en skadet evne til at omgås andre. Foto: EAGALA

KOMMENTAR

Ikke bare en spareøvelse

Forsvarets nye HR-strategi lægger op til markante ændringer på den måde, vi normalt opfatter personel- og uddannelsesområdet på. Her og nu fylder besparelseskravene naturligvis rigtig meget i samtalerne rundt omkring i forsvaret, men det er vigtigt at fremhæve, at formålet med HR-strategien ikke kun er at fremkomme med forslag til, hvordan tingene kan effektiviseres, skæres bort eller gøres billigere.

Målet er at sikre, at forsvaret fremadrettet opleves som en attraktiv og professionel arbejdsplads med dygtige og omstillingsparate medarbejdere, der kan understøtte forsvarets kerneopgave. Det er derfor nødvendigt at fokusere de mange personalestrategiske tiltag på en måde, hvor de i større omfang understøtter den udvikling, forsvaret som virksomhed skal gennemgå. Det er også vigtigt at sørge for, at forsvaret følger med tiden på det personalemæssige område og udvikler sig i samklang med den omverden, vi er en del af.

Derfor er der udarbejdet ti delstrategier inden for HR. Fælles for indsatserne er, at de tilsammen på længere sigt skal sikre, at HR i højere grad opleves og anvendes mere strategisk. Samtidig med dette pålægges cheferne og medarbejderne et større ansvar for HR-relaterede opgaver, idet det ofte giver bedre mening at finde og udleve løsninger lokalt inden for de centralt tildelte rammer.

Det er selvfølgelig en kolossal opgave at få alle medarbejdere med på vognen i forhold til de tanker og mål, vi i Forsvarskommandoens personalestrategiske afdeling har gennemløbet. Vi arbejder derfor også på højtryk med at kommunikere om strategien – både på intranettet og forsvaret. dk. En række igangsatte initiativer skal være med til at skabe en større gennemsigtighed og medindflydelse og i sidste ende bidrage til bedre og mere sammenhængende HR i forsvaret.

Det er selvfølgelig svært at rumme alle disse ændringer på én gang. Men med en strategi på personaleområdet er vi bedre rustet til at kunne tilpasse os det omkringliggende samfunds skift i krav, konjunkturer og arbejdsudbud, så forsvaret vedblivende kan løse sine opgaver på professionel vis.

Henrik Ryberg
kommandør
chef, Personelstrategisk
Afdeling, Forsvarskommandoen

QUIZ GÆT HVEM MANDEN ER

- ▶ Alle kender verset ”Mallebrok er død i krigen i 1864”, men hvem er Mallebrok egentlig?
- ▶ Han havde intet med krigen i 1864 at gøre.
- ▶ Han var en stor engelsk feltherre.
- ▶ Han deltog i den spanske arvefølgekrig 170

Svar: Hertugen af Marlborough, John Churchill, (1650-1722). Verset kommer fra den franske børresang ”Mallebrok i krigen drager”.

Stadig vigtigt at huske

De Danske Forsvarsbrødre har afsløret en sten, som skal minde omverdenen om syv britiske flyveres indsats, da de under Anden Verdenskrig styrtede i Lillebælt med deres bombefly.

TEKST OG FOTO: LARS SKJOLDAN / FTK

MINDESTEN Cirka 100 mennesker var søndag den 10. marts mødt op på den lille plads i skyggen af Lillebæltbroen for enden af Lyngsoddevej i Fredericia. De var trods råkoldt vintervejr kommet for at se afsløringen af Danmarks nyeste mindesten.

- Det kan være svært at forestille sig på sådan en kold dag i 2013, men for 70 år siden kom der en britisk Lancasterbomber lavt ind over Lillebælt. Flyet var blevet sønderskudt af en tysk natjager, og da det kom hertil, blev det også beskudt af et tysk skib på vandet. Til sidst styrtede det i vandet. Det er derfor, vi er her i dag, sagde Johannes Lund Nielsen, som er formand for De Danske Forsvarsbrødre for Fredericia og Omegn.

Med de ord afslørede han den store sten, som bærer navnene på de syv besætningsmedlemmer, der mistede livet i 1943.

Da de fremmødte havde søgt læ, talte først Air Commodore S. A. Baldwin, der var med som repræsentant for Royal Air Force 44th Squadron, hvorf de britiske flyvere kom fra. Han takkede inderligt for den gestus, det er at opsætte mindestenen. Han forklarede, at den britiske Bomber Command under Anden Verdenskrig hvervede omkring 125.000 frivillige. Af dem mistede mere end 50.000 livet. Langt de fleste hviler stadig uden kendt gravsted. Den nye mindesten tjener nu som gravsten for syv af disse.

Brigadegeneral Steen Harboe Hartov, som deltog på vegne af Flyvevåbnet, nævnte dernæst nogle af de steder, hvor både danske og internationale soldater til stadighed deltager i væbnet konflikt.

- Jeg håber også, at denne mindesten vil være med til fortsat at minde forsvarlets ledere og ikke mindst politikerne om vores ansvar for at give vores soldater de bedste forudsætninger for at løse opgaven og komme helskindet hjem igen. ■

FOTO: PRIVAT

FØR: NU:

SOLDATER BESTYRERE

Sergenten og hans kører blev kærester få timer efter hjemsendelsen fra forsvaret. I dag står ægteparret bag driften af Århus Sømandshjem.

TEKST OG FOTO: MORTEN FREDSLUND / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

SØMANDSHJEM Siden 2009 har Marlene og Paw Ankjær bestyret Aarhus Sømandshjem, der hvert år besøges af cirka 3.000 søfolk fra alverdens lande. - Sømandshjemmet har tilknyttet otte frivillige hjælpere, og jeg bruger mine kompetencer fra sergentuddannelsen, når jeg leder og fordeler arbejdet. Men mit kendskab til planlægning og logistik bruger jeg hver dag, når jeg besøger de skibe, der lægger til kaj, siger Paw Ankjær.

Med kan 7.000 skibsanløb om året er Århus Havn Danmarks største containerhavn. Aarhus Sømandshjem servicere de mange søfolk, der typisk opholder sig i byen to-tre døgn efter mange uger til søs.

- Det kan være med kontakt til familien derhjemme, tandlægebesøg eller udflugter i området. På sømandshjemmet kan de benytte

fastnettelefoner, netcafé og få gratis kaffe og the, og så lytter vi, hvis sømanden tumler med et konkret problem, fortæller Paw, som først erklærede sin kærlighed til Marlene, den dag de begge blev aftrådt til civil.

Sergenten ringede

Ægteparret mødte hinanden, da de i 2003-04 gennemførte værnepligten som henholdsvis menig og sergent ved Trænregimentet i Aalborg.

- Han ringede, da jeg sad i toget på vej hjem til Aarhus. Heldigvis, for jeg havde været hemmelig forelsket i ham længe, erindrer Marlene, der i sidste del af værnepligten var kører på Paws lastbil i forsyningskompagniet. I dag har ægteparret Gustav og Oscar på et og fem år.

- I ægteskabet bruger vi stadig begreber som "højre fri" og "SPS - Styr på Stumperne", griner Marlene. ■

SAGT & SKREVET OM FORSVARET

Kenya og Seychellerne har nærmest opbrugt deres kapacitet til at huse pirater. Så det er rigtig godt, at vi nu har Tanzania på listen. Landet ligger tæt på det hele og har selv været berørt af piratangreb.

Lars Bangert Struwe, CMS

Ritzau

Sikkerhedspolitik og råstoffer

"Med selvstyreloven i hånden kan grønlænderne sige, at de har råderet over undergrunden. Fra dansk side kan man sige, at udvinding af f. eks. uran og andre strategiske råstoffer har udenrigs- og sikkerhedspolitisk betydning. Og som det er i dag, har begge parter ret."

Admiral Nils Wang

Jyllandsposten

Færre tab i Afghanistan

"Det handler i al væsentlighed om, at operationsmønstret er blevet ændret. Der er jo en kampenhed mindre dernede, så der er simpelthen færre af vores folk på jorden."

Flemming Vinter
Formand for Hærens Konstabel- og Korporalforening

Ritzau

Mali

"Vi har som lille land en klar interesse i at hjælpe FN med at holde lov og orden i det internationale samfund, så det ikke er den brutale eller den stærkes ret, der gælder. Og så har vi også en klar interesse i, at det internationale samfund hjælper regeringen i Mali med at sætte en stopper for de oprørsgrupper, der har forsøgt at overtage landet, og som er støttet af islamistiske terrornetværk."

Villy Søvnald, udenrigsminister

Berlingske

MED ANDRE ØJNE TOPCHEFER OM MILITÆRE KOMPETENCER

Steen Gravers
TeamchefJens Maaløe
DirektørPeder Gellert
Pedersen
DirektørHenrik Bonn 
DirektørSven Arne
Blomberg
Direktør

STEEN GRAVERS

Resultatet
tæller

I sit tidligere liv var Steen Gravers kaptajn på sit eget krigsskib, men i dag er han som teamchef i Mercuri Urval et af de mennesker i Danmark, der ved allermost om rekruttering af medarbejdere både til det private erhvervsliv og offentlige virksomheder.

FOTO: MAOS LAURITZEN

AF KIM VIBE MICHELSEN / FORSVARETS HOVEDREDAKTION

REKRUTTERING

Det er vist det, en ejendomsmægler ville kalde sundkig. Hvis man stiller lidt skævt i forhold til vinduet i det minimalistisk indrettede kontor, kan man netop fornemme Øresund. Vi finder os på Steen Gravers kontor på en af de fornemme waterfront-adresser på Tuborg Havn i Hellerup. Her ligger Mercuri Urval's københavnske hovedsæde i en lidt anonym moderne gul etagebygning.

Det skal udtales på svensk, Mercuri Urval. Det sidste betyder udvælgelse på nabosproget, og det er netop det, virksomheden er specialiseret i; udvælgelse af ansøgere til især ledelsesstillinger. Steen har været her i de sidste 15 år og har i den tid arbejdet sig op i virksomheden fra menig konsulent til team- og produktchef.

Sovjet kunne bare komme an

I Steens unge år var det dog ikke lige et kontor i Hellerup, der stod øverst på ønskelisten. Vejledningen, der kom tidligt i skole, brugte meget tid ved kajen på at kigge på skibene. Et skilte sig afgørende ud. Det var torpedobåden Bille, der var adopteret af byen og derfor ofte gik ind i fjorden. Steen drømte ved kajen. Steen ville have sit eget krigsskib. Og han var ikke voldsomt arveligt belastet. Ingen officerer i familien, men i tre generationer havde familiens sværdside dog aftjent værnepligt i det blå værn. Med målet for øje søgte Steen ind på den matematisk-fysiske linje i gymnasiet. Det var det eneste adgangsgivende til søofficersuddannelsen dengang. Han kom da også ind, og fire år efter var han løjtnant på torpedobådene under Den Kolde Krig. - Sovjetunionen kunne bare komme an. Vi kunne det hele og skulle nok vinde over den røde flåde med vores båd alene. Der var et fantastisk sammenhold, og det var en utrolig tid, husker Steen med et smil.

Var utroligt ens

Nogen torpedobåd blev det dog ikke til, da han skulle have sit eget krigsskib. Steen blev kaptajn på Søløven en

FAKTA

Steen Gravers
49 årHader at blive
vækket af konenHar 15 jakkesæt
i skabetKører mountainbike
og rider modvilligt
på hustruens hest

Kører Audi A4

Læser for tiden
Marko Effekten af
Jussi Adler OlsenElsker stegt flæsk
med persillesovs"Gør det selv" i
hjemmet meget
mere, end han
burde

kamp flex, som han patruljerede rundt med i det danske nærrområde i et par år, hvorefter han blev optaget på VUT II. På det tidspunkt begyndte han dog at overveje muligheden for en ny karriere. Drenge drømmen var opnået, og fremtiden som flådeofficer med en karriere, der hovedsageligt bestod af stabstjeneste, tiltalte ham ikke. Samtidig havde han allerede flyttet en del rundt, og det bekom ikke familien godt.

- Jeg kunne se, hvad der skulle til for at komme op i admiralsklassen, og det sagde mig ikke rigtigt noget, siger Steen. Han søgte derfor ud af forsvaret og endte i Mercuri Urval. Overgangen var dog ikke så svær. Mercuri Urval blev i sin tid skabt af en tidligere svensk militærpsykolog, der overførte mange af det svenske forsvars udvælgelsesprincipper og procedurer til ansættelse af kandidater til højere stillinger i det private erhvervsliv. Og en del af virksomhedskulturen fulgte også med.

- Jeg har ikke tal på, hvor mange gange jeg måtte fylde sodavandsmaskinen og klare manuelle opgaver i de første tre år, hvor jeg var yngstemand herinde, så det var meget lig forsvaret, siger Steen.

Forsvarsansatte er værdsatte

Når der skal vælges ledere til private virksomheder, er det ikke nødvendigvis uddannelse, der har den største betydning. Det er mere de personlige egenskaber, og de resultater, man har skabt gennem livet, der tæller. Ansøgere fra forsvaret er ofte godt stillet, fordi mange af dem allerede har været igennem forsvarets

egen udvælgelse. Fårene er skilt fra bukkene, når de kommer ind, mener Steen.

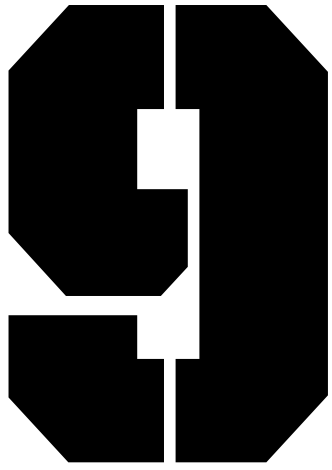
- Mange medarbejdere i forsvaret har allerede været igennem en videnskabelig udvælgelsesprocedure tidligere. De er allerede udvalgt og vil derfor ofte ligge godt i feltet af ansøgere, siger Steen Gravers.

”

- Jeg kunne se, hvad der skulle til for at komme op i admiralsklassen, og det sagde mig ikke rigtigt noget.

Steen Gravers

Det finansielle klima er hårdt i dag, men ansøgere kan gøre meget for at forbedre deres chancer. For tidligere ansatte i forsvaret gælder det især om at oversætte deres CV til noget, andre mennesker kan forstå. Fjerne forkortelser og militært sprogbrug og derudover fokusere på resultaterne. - Vi ser rigtigt mange CV'er og ansøgninger, hvor folk skriver stolpe op og ned om, hvilke jobs, de har haft, men det fremgår sjældent, hvad de har opnået. Det er vigtigt at fortælle om de konkrete resultater, som man har opnået i den tid, man har haft det enkelte job. Ellers kunne man ligeså godt have feset husleje af. Vi kan ikke se det, der tæller, siger Steen Gravers. ■

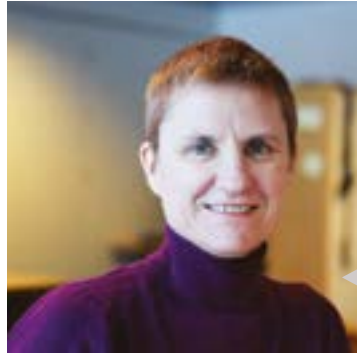

MENNESKER SAMME SAG

Sygefraværet i forsvaret er det højeste inden for statens område. Det vil forsvaret gøre noget ved. Blandt andet ved at fokusere på bedre trivsel. Forsvarsavisen har spurgt en række medarbejdere rundt omkring i forsvaret, hvad deres arbejdsplads kan gøre for at nedbringe sygefraværet.

”

I hvert nummer af Forsvarsavisen beder vi ni ansatte i forsvaret om at forholde sig til det samme spørgsmål. Vi spørger ansatte i hele forsvaret, soldater såvel som civile.

”
Sæt indsatsmuligheder på dagsordenen i Samarbejdsudvalget.

KIRSTEN SKOU, EDB-MEDARBEJDER, SOK

”
Nærmeste chef skal have fingeren på pulsen omkring, hvordan medarbejderne har det.

BENTE KNUDSEN, SENIORSERGENT, HADESLEV KASERNE

”
Hold fokus på det der virker. Godt arbejdsklima giver mindre sygefravær.

FLEMMING KIM PLÆTNER NØRGAARD, OVERKONSTABEL AF 1. GRAD, FPT

”
Trivsel handler lige så meget om at have tid til at ping-ponge, som det handler om motion.

STEN O. RYBAK, CHEFSERGENT, FBE

HVAD KAN FORSVARET GØRE FOR AT NEDBRINGE SYGEFRAVÆRET?

”
For at kunne gøre noget ved sygefraværet, skal man fokusere på årsagen til sygefraværet.

RENE HINRICH, SENIORSERGENT, FTK

”
Jeg er nok den forkerte at spørge. Mit sygefravær er meget lavt.

SUSANNE LEIBERG, KONTORFUNKTIONÆR, FKO

”
Jeg synes, at forsvaret allerede gør enormt meget for at nedbringe sygefraværet.

INGE BJERRE, ASSISTENT, SOK

”
Som medarbejdere har vi også et ansvar. Tag cyklen på arbejde. Det giver en god start!

SØREN BO HUSUM, CHEFKONSULENT, FPT

”
Forsvaret kan skabe et arbejdsmiljø, hvor medarbejderne føler sig værdsatte.

JOHAN BRAAE, KOK, FKO

Bliv ven med forsvaret på **facebook** .....

